

Å bygge inkluderende felleskap: hvordan kan en menighet utvikle lavterskeltilbud?

Liv Helene Austbø

VID vitenskapelige høgskole

[Campus]

Masteroppgave

Master i diakoni

Antall ord: [24982]

29. mai 2020

Sammendrag

Denne masteroppgaven retter søkelyset på å utvikle lavterskeltilbud i Den norske kirke heretter; det å se det enkelte menneske og gi et tilbud for inkludering og felleskap i menigheten. Den norske kirke synliggjør gjennom diakoniplanen hvordan de ønsker å uttrykke seg som en diakonal kirke. Ved diakonien ønsker Kirken å være der få eller ingen bryr seg. Problemstillingen lyder: *Å bygge inkluderende felleskap, hvordan kan en menighet utvikle lavterskeltilbud?* For å svare på problemstillingen valgte jeg en empirisk undersøkelse med kvalitative forskningsintervju som metode. Diakoner fra Den norske Sjømannskirke og Den norske kirke ble valgt som informanter. Som analyseverktøy brukte jeg Axel Hooneths anerkjennelsesteori, Diakoniplanen for Den norske kirke og rapporten Liv i mangfoldig tjeneste. Nøkkelord for oppgaven er Inkluderende felleskap, gjestfrihet, frivillighet, anerkjennelse og Diakoni.

Heretter vil Den norske kirke bli omtalt som DNK og sjømannskirken som SMK.

Forord

Det er mange som fortjener takk.

Tusen takk til min dyktige veileder Kari Jordheim: du har lært meg å skrive masteroppgave, takk for ditt kritiske blikk, gode kommentarer og en medvandring gjennom masterjungelen.

Takk til medstudenter på Vid og MF: Dere gjorde deltidsukene til et flott felleskap mellom yngre og noe eldre studenter der faglige og menneskelige drøftinger ble foretatt over fellesmåltidene.

Takk til diakoni-kolleger i Stavanger som heiet meg frem og gav støttende oppmuntring når lysten til å gi opp var der.

Takk til kolleger i Randaberg Kirkelig Fellesråd som har holdt ut med meg, og steppet inn ved studieuker.

Takk til min gode venninne Anja for gjennomlesning og språkvasking. Uten ditt kloke kritiske blikk, hadde jeg ikke kommet i havn.

Tusen takk til mine to flotte gutter Simon og Oskar som har sett mamma sitte med fagbok ved hver ferie.

Tusen takk til Thore som la til rette for språkvansker og eksamener.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Forord.....	3
Innholdsfortegnelse.....	4
1. Innledning	6
1.1 Motivasjon og bakgrunn for valg av tema	6
1.2 Aktualitet og diakonal kontekst	7
1.2.1 Den norske kirkes identitet og oppdrag	7
1.2.3 Problemstilling	8
1.2.4 Avgrensning	9
1.3 Begrepsavklaringer og definisjoner	10
1.4 Lavterskeltilbud.....	11
2. TEORI.....	12
2.1 Diakoni.....	12
2.1.1 Plan for Diakoni.....	13
2.1.2 Inkluderende fellesskap	15
2.1.3 Nestekjærlighet og gjestfrihet	15
2.3 Anerkjennelse.....	18
2.3.1 Anerkjennelse som kjærlighet.....	19
2.3.2 Annerkjennelse som solidaritet	21
2.3.3 Anerkjennelse som rettighet.....	22
3 METODE.....	23
3.1 Valg av metode.....	23
3.2 Prosjektutforming / forskningsdesign	24
3.3 Kvalitativ tilnærming	25
3.5 Intervjusituasjonen.....	28
3.6 Informantene	29
4 ANALYSE.....	30
4.1 Inkluderende fellesskap?.....	30

4.2 Lavterskel.....	34
4.3 Tilhørighet til kirken og hverdagsmenigheten	36
4.4 Relasjon og anerkjennelse.....	39
4.5 Den diakonale drømmen.	40
4.6 Hva skal til for at mennesker tar kontakt med kirken?	41
5 DRØFTING	43
5.1 Diakoni og lavterskeltilbud.....	43
5.2 Å bygge et inkluderende felleskap.....	45
5.3 Anerkjennelse.....	50
5.4 Gjestfrihet	51
5.5 Frivillighet.....	54
5.6 Hvordan nå ut i lokalsamfunnet.....	58
6 KONKLUSJON OG UTBLIKK.....	61
6.1. Funn	62
Litteraturliste.....	64
Vedlegg 1 - Informasjonsskriv og samtykke erklæring	68
Vedlegg 2 - Intervjuguide pr 20 mai	71

1. Innledning

1.1 Motivasjon og bakgrunn for valg av tema

Den norske kirkes visjon for 2015-2021 er: 'Himmel på jord'. I 2009-2014 var den, 'Kristus nær livet'. (kirken.no). Disse visjonene reiser viktige spørsmål om hvordan Den norske kirke og den enkelte menighet kan legge til rette for himmel på jord, og hvordan eget lokalsamfunn og menneskene i nærmiljøet kan få del i dette.

I størstedelen av min yrkeskarriere har jeg vært ansatt i kirkelige stillinger, i Den norske kirke (DNK) og i Den Norske Sjømannskirke/norsk kirke i utlandet (SMK). I SMK var min viktigste oppgave å møte, se og inkludere de menneskene vi hadde kontakt med på en slik måte at de følte seg sett og anerkjent. Mye dreide seg om å skape kontakt og å opprette en gjensidig dialog som kunne bygge relasjoner. Dette ofte over en kopp kaffe og en vaffel, som et lite felles måltid.

Da jeg senere begynte i en stilling som diakonmedarbeider i den Den norske kirke opplevdes det som et kultur-sjokk. SMK ser på seg selv som en diakonal kirke og hverdagen og oppgavene er preget av dette, mer enn i DNK. I DNK er det de fleste steder bare ansatt en diakon, mange steder i en deltidsstilling. Andre steder opplever diakoner at de blir stående alene om ansvaret for menighetens diakonale arbeid. Opplevelsen fra tiden i SMK var at de er åpne for alle og med utvidende åpningstider. I min menighet i DNK opplever jeg imidlertid i stedet en kirke som er mer for de 'vellykkede' og de allerede inkluderte, det vil si de som selv finner sin plass i felleskapet. I andre menigheter kan det være et større mangfold. Derfor finner jeg det interessant å se på hva som kan bidra til å skape mangfold og inkludering i menigheter. Jeg ønsker at Kirken skal være inviterende og åpen, at kirkesamfunnet skal strebe etter å være et samfunn der alle føler seg velkomne. Da blir det interessant å se på hvilke faktorer som kan spille inn når noen menigheter har et større mangfold blant brukerne av de tjenestene de tilbyr, og hva som gjør at høyden under taket hos SMK er så stort at mange føler seg velkomne. Dette er spørsmål som inspirerer valget av tema for denne oppgaven.

Kommunelegen Stein E. Gryten sier: «Livskriser er blitt like vanlig som forkjølelse.» Dette mener han det er to årsaker til. Den ene er at dagens samfunn stiller store og uoverskuelige krav til enkeltindividene, og flere har følelsen av ikke å strekke til. Det andre er at det oftere enn tidligere oppstår skifter i nære relasjoner (Vegge, 2015, s.7). Som diakonmedarbeider i

DNK ønsker jeg å møte mennesker i den livssituasjonen de er i her og nå, uansett hvor de er i livet og uansett om de skulle være midt i en større eller mindre livskrise. Hverdagen bringer utfordringer til alle, enten det er brutte familiebånd, flyktninger uten nettverk, arbeidsløse, kronisk syke, unge uføre eller andre ting som for noen kan bidra til en følelse av ensomhet og det å ikke høre til. Spørsmål om hvordan den enkelte menighet via DNKs diakoni kan bidra til et fellesskap der mangfoldet av menneskenes behov kan tilgodeses fører meg videre til forskningsspørsmålene og problemstillingen.

1.2 Aktualitet og diakonal kontekst

Under arbeid med denne oppgaven eksploderte koronaviruset i Norge 15 mars 2020. Nesten en hel verden satt ble på vent. Og nesten en hel verden ble avskåret fra felleskap som skole, arbeid og fritidsaktiviteter. Ny forskning sier «mennesker er flokkdyr som trenger sosialkontakt for å fylle grunnleggende behov for tilhørighet og felleskap, jo lengre tid det går før mennesker får dekket de sosiale behovene jo større og mer alvorlige blir konsekvensene» (<https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/eldre-isolasjon-korona-frykter-de-bli-mer-ensomme>)

Det lutherske verdensforbund skriver i sitt dokument om diakoni i kontekst at grunntanken i den kristne tro er at alle mennesker er skap av Gud og menneske er skapt i Guds bilde. Videre beskriver de at menneske skal være i gjensidig relasjon til hverandre og til sin neste. Rapporten henviser til (Mark. 10:45) «Hvordan Gud ved Jesus Kristus kom til jorden ikke for å la seg tjene, men for å tjene andre» (Det lutherske verdensforbund 2009 s.25). Teologien beskriver kirkens vesen og oppdrags om ekklesilologi. I følge Hegstad er ekklesiologien i kirkebegrepet forstått som fellesskap. Dette forklares med felleskapet med Gud og felleskapet med hverandre. «Kirken er ikke et sted der man først og fremst møter Gud, men der man møter ham sammen, som et fellesskap.» (Hegstad 2009, s.87)

1.2.1 Den norske kirkes identitet og oppdrag

Dokumentet fra Kirkemøtet i 2004 sier noe om hva DNK sin identitet og oppdrag er. Her gis et innblikk i hva kirken er og betyr og hva de kirkelige ansatte og menighet har som oppgave. Det dreier seg om det å ta vare på historien og føre den videre i lokalsamfunnet samt å kunne

se det enkelte mennesket og den livserfaring hver enkelt bærer med seg. (Kirkerådet, 2004) Grunnloven ble skrevet i 1814 etter det hadde vi statskirke i Norge. 21. mai 2012 ble grunnloven endret. DNK ble ikke en statsreligion lenger stat og kirke ble delt, og Norge har ikke lenger en statsreligion. DNK ble et eget trossamfunn som ikke lenger er styrt av staten, men som selv utnevner biskoper og proster. DNK omtaler seg selv som en evangelisk - luthersk folkekirke. Ved de kirkelige handlingene som dåp, konfirmasjon, vielse og begravelse og gudstjenester, blir mennesker møtt der de er i livene sine.

1.2.2 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

Innledningsvis startet jeg med DNK visjonsdokument for perioden 2009-2014 i «Kristus nær livet». Videre står det som underpunkt «at kirken ønsker at vi skal ta initiativ til åpne og nysgjerrige samtaler og å leve i dialog og gjensidig åpenhet, og legge til rette fellesskap der alle kan delta på lik linje» Visjonen for 2019-2023 er «Mer himmel på jord» (Den norske kirke - kirken.no)

«En kirke som nøyer seg med å tale om gudsriket, men som unnlater å gjøre gudsriker gjerninger, er ikke tro mot gudsrkets evangelium.» (Hegstad 2009:82). Utgangspunktet for temaet i denne studien var ønsket om å formidle Kristus nær livet og Himmel på jord i form av en 'hverdagsmenighet'. Et sentralt spørsmål var da hvordan DNK og de enkelte menighetene kan innby til et fellesskap som er åpent for alle og der det kan legges til rette for at man føler seg velkommen og blir anerkjent som den man er. Tanken er at menighetene skal kunne tilby et hverdagsfellesskap der man kan dele de gleder og sorger man møter i livet. Dette fellesskapet skal være åpent uansett hvor i livet menneskene er, og uansett hvilke livsutfordringer de står oppi, om det er store kriser eller mer vanlige hverdagsutfordringer. Da blir ord som 'inkluderende fellesskap' og 'lavterskeltilbud' sentrale. Dette leder fram til følgende problemstilling.

1.2.3 Problemstilling

Å bygge inkluderende fellesskap. Hvordan kan en menighet utvikle lavterskeltilbud.

Den hermeneutiske sirkel kan brukes for å beskrive prosessen som både har ført til oppgavens problemstilling, og som også fører videre inn i arbeidet med oppgaven. Gjennom en

hermeneutisk tilnærming til det daglige arbeidet som diakon, via egne opplevelser og erfaringer, er det oppnådd en viten, som når den tolkes videre utvider forståelsen og dermed utvikler en problemstilling og det videre arbeid med oppgaven. (Kvale og Brinkmann 2017, s. 216-217).

Det er et inntrykk av at det allerede finnes flere flotte lavterskeltilbud som er drevet av forskjellige menigheter og ideelle organisasjoner rundt om i Norge. Dette ble avdekket ved flere samtaler med kolleger og via studiet på VID (Vitenskapelig høyskole), samt da det ble søkt etter informanter til denne oppgaven via Kirkens forskjellige hjemmesider på internettet. Imidlertid har DNK en stor menighet der ute, som i denne oppgaven vil bli kalt 'hverdagsmenigheten'. Den omfatter de som ikke nødvendigvis kommer til søndagsgudstjenestene, men som likevel har en barnetro. Noen av dem kommer til andre av menighetens arrangementer på andre dager i uka, mens andre benytter seg sjelden av de tilbudene som menigheten tilbyr utenom kasualia-handlinger som dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelser. Kanskje kan denne hverdagsmenigheten gjøres mye større i menighetenes forskjellige lokalmiljøer. Diakonien er ifølge diakoniplanen (Kirkerådet, 2008) pålagt å arbeide som kirkens omsorgstjeneste og å skape inkluderende fellesskap. Som diakon skal man derfor være der menneskene i menigheten er, så de kan få en fornemmelse av at Kirken både ser dem, lytter til dem og anerkjenner dem. Diakonien skal bidra til å gjøre hverdagen god for så mange som mulig.

1.2.4 Avgrensning

Lavterskeltilbud finnes i mange varianter og former i samfunnet i dag, spesielt i forhold til arbeid med rusmisbrukere og innen psykiatrien, men også innenfor kirkelig arbeid. I denne oppgaven er lavterskeltilbud avgrenset til å gjelde arbeid innenfor DNK og SMK. Oppgaven baserer seg på et litteraturstudium samt på informasjon fra 11 informanter fra DNK og SMK. Det er funnet lite litteratur som spesifikt omtaler lavterskeltilbud i menighetsarbeid. Det har derfor vært nødvendig å innhente andre teorier for å søke å belyse problemstillingen. Således er Axel Honneths anerkjennelsesteori (Honneth, 2008) og teorier om 'conviviality' og diakoni (Det Lutherske verdensforbund 2013) valgt som teoretisk bakgrunn i studien. Problemstillingen vil bli belyst ved gjennomgang av temaene som er valgt.

Man velger i denne oppgaven å avgrense seg til den voksne diakonien selv om barne og ungdomsdiakoni på noen områder kan gå inn i studien.

1.3 Begrepsavklaringer og definisjoner

I studien brukes begrepet hverdagsmenighet, dette er forsker som bruker denne benevnelsen av mennesker som er innom kirken fra mandag til lørdag på forskjellige arrangementer, men som ikke deltar på Gudstjenesten på søndag og som da ikke er en del av søndagsmenigheten.

Forsker mener dette er en gruppe som bør tas mer på alvor og det bør arbeides med hvordan inkluderes disse i søndagens menighetsfelleskap. Hvorfor er de ikke på søndagens Gudstjeneste når de bruker kirken ellers i uken? dette er ikke et spørsmål jeg diskutere i spesifikt denne oppgaven.

Det har ikke vært lett å finne en allmenngyldig definisjon på begrepet 'lavterskeltilbud'. Det er skrevet en del om 'lavterskeltilbud' i publikasjoner fra norske velferdsinstanser, samt fra kommuner og fylkeskommuner i forbindelse med tiltak for spesielt utsatte grupper i samfunnet, som for eksempel i forbindelse med psykisk helse, rusomsorg og innvandrersorg og eldreomsorg, samt i forbindelse med familie-, barne-, og ungdomsomsorgen (helsestasjoner og tiltak for barn og unge i risikogrupper). Det er tilsynelatende skrevet lite i Norge om lavterskeltilbud for allmenbefolkningen. Det kan se ut som det ikke er en bredere anerkjennelse for at hverdagsmennesket også kan ha behov for tilbud om sosiale møteplasser der det ikke kreves stort for at man kan delta. Man behøver ikke tilhøre en definert 'utsatt gruppe' for å kunne ha glede av dette. Det kan være et problem at 'lavterskeltilbud' er et begrep som kun brukes i forbindelse med definerte 'utsatte' grupper. Derfor blir begrepet 'lavterskeltilbud' også kanskje sett på med de samme øyne. Det kan muligvis føre til at mennesker som ellers kunne ha hatt glede av slike tilbud vegrer seg for å oppsøke dem, for å unngå stigmatisering.

Da begrepet 'lavterskeltilbud' er et sentralt begrep i denne studien, vil det, til tross for den noe problematiske bruken av begrepene 'lavterskel' og 'lavterskeltiltak', være nødvendig med en definering, for å klargjøre utgangspunktet for bruken av begrepet i studien. Derfor er det valgt å bruke Helsedirektoratets definisjon av 'lavterskeltiltak' som utgangspunkt i studien. Rodal og Frank setter direktoratets definisjon opp som følger.

Lavterskeltilbud er tilbud som :

- gir direkte tilgang uten henvisning, venting eller lang saksbehandlingstid
- er billig eller gratis
- er tilgjengelig for alle innenfor visse grupperammer som kan være bestemt av alder, livssituasjon, fritidsinteresser, m.m.
- har brukervennlige åpningstider
- har høy grad av brukerinnflytelse
- innbefatter kompetent personale sett i forhold til målgrupper og type arrangementer
- framstår som et tydelig, seriøst, hensiktsmessig, tillitsvekkende og trygt sted for befolkningen å henvende seg

(Rodal & Frank, 2008, s. 11)

1.4 Lavterskeltilbud

Begrepet 'lavterskeltilbud' blir i denne studien altså kort sagt brukt om tilbud som kjennetegnes ved at de er lett tilgjengelige fysisk, sosialt og kulturelt. Det er lave barrierer for deltakelse slik at det skal være enkelt å delta. Lavterskeltilbud kan være engangs-foretak eller foretak som pågår over lengre tid. Lavterskeltilbudene som det refereres til i dette prosjektet er ofte tilbud om rent sosiale fellesskap som også kan benevnes 'inkluderende fellesskap' fordi det er åpent for alle (evt. innenfor en målgruppe). Slike tilbud, som spenner seg fra tilbud til spedbarn med foreldre/omsorgspersoner til den eldre del av befolkningen arrangeres ofte med kontaktperson(er) eller ansatt(e) til stede. Det gir mulighet for et fellesskap der mennesker kan møtes i grupper der gjensidig gjenkjennelse er delmål for et inkluderende fellesskap. Det kan også være samtaletilbud innfor bestemte områder. Eksempler på kristne organisasjoner som har lavterskeltilbud er Frelsesarmeen og Kirkens Bymisjon. Disse organisasjonene har ord på seg for å møte mennesker der de er til enhver tid og møtene er på brukerens premisser (Fauske, 2003, s 42)

2. TEORI

2.1 Diakoni

Ifølge Bibelen brukte Jesus begrepet diakonos ('tjener') om seg selv (Rom. 15:8). Jesus var således den første diakon i det som skulle bli en sentral oppgave for kristne menigheter i ettertiden: diakonien. Diakoni blir i dag definert som kirkens omsorgstjeneste (Kirkerådet, 2008).

Kristen tro bygger på fortellinger fra Jesu liv. Han forkynte og hjalp mennesker – han gikk langs landeveien, helbredet syke og drev ut onde ånder. Dette handler således om det hverdagslige; de behovene som vanlige mennesker hadde. De ropte etter Jesus med ønske om å bli helbredet for sine kroppslige plager. Disse plagene kunne gi seg uttrykk i dårlig syn eller hørsel, sykdom, eller besettelse fra onde ånder. Diakonien handlet imidlertid også om sjelelivet, og således ble det også forkynt om omvendelse og menneskelig oppreisning. Mange av de menneskene Jesus møtte var utstøtte eller på kant med samfunnet. Jesus så dem. Han spiste med dem, og han tok inn hos dem, som i fortellingen om Sakkeus i morbærtreet (Lukas 19:1-10) Diakonien og diakonitjenesten er forankret i bibelen og kan føres tilbake helt til den første kristne tid. Både i oldkirkelige og nytestamentlige kilder. Det sies ikke konkret hvilke oppgaver diakonien utførte på det tidspunktet (Dietrich, 2009 s. 46). I Det gamle testamentet 3. Mos 19:18 står det: «Du skal elske din neste som deg selv. Jeg er Herren.» Her pekes det på ansvaret for vår neste, som skal vises i nestekjærlighet. I Jes. 58:7 sies det noe om omsorgen for hverandre:

Del ditt brød med den sultne,
ta imot den fattige og hjemløse i ditt hus,
gi klær til den du ser er naken,
og vend ikke ryggen til dine egne.

Nyere forskning rundt diakoni viser at diakonien har hatt ulike funksjoner opp gjennom tiden, fra det å bistå biskop og prest, via liturgiske oppgaver, og til å være brukt som et bindeledd mellom biskop og menighet og mellom kirken og verden. I den protestantiske kirke på 1800 tallet ble diakonien rettet inn på de praktiske oppgavene, så som stell av syke, arbeid blant fattige og blant barnehjemsbarn (Dietrich, 2009 s. 46).

Alle mennesker har behov for medmenneskelig omsorg. Hverdagslivet kan være fylt med utfordringer for de fleste, og livets forskjellige epoker kan bringe med seg større eller mindre livskriser. Hendelser som endrer hverdagen, enten de kommer uforutsett (som oppsigelse, ulykker eller plutselige dødsfall) eller at man selv har vært med på å skape livs-endringer (man gifter seg, får barn, blir pensjonert osv.) er en del av det å leve, det å være menneske. Men det kan være en stor utfordring å skulle gjennomleve slike livskriser. Spesielt vanskelig kan det bli om man i tillegg opplever ensomhet og manglende tillit, både til seg selv og til samfunnet rundt. I livets kriser og utfordringer kan kirken, via diakonien, være medvandrers. Diakonien kan slik være til hjelp på flere plan, i og med at det er både medmenneskelige og åndelige aspekter i den empati og assistanse som tilbys menighetenes individer og grupper. Målet med en diakonal kirke er derfor å etablere et felleskap i Guds nåde og å tilby «Guds kjærlighet til alle menneske og alt det skapte, gjennom liv og teneste» (Kirkerådet, 2008). Slik stadfester diakonien seg som kirkens omsorgstjeneste.

I DNKs plan for diakoni forstås 'diakoni' som evangeliet i handling og som en oppgave for hele menigheten (Kirkerådet 2008). Diakonien er evangeliet i handling ved at det vises nestekjærlighet og skapes inkluderende felleskap. Dessuten spenner diakonien vidt, fra hverdagslig omsorgs- og miljøarbeid i lokalsamfunn til internasjonalt engasjement mot fattigdom og for verdensomspennende fremme av respekt og verdighet. Slik verner diakonien om skaperverket og bidrar i kampen for rettferdighet (Kirkerådet, 2008). Og på denne måten vil diakonien bidra til at mennesker kan leve i forsoning med seg selv og andre, og til at mennesket myndiggjøres i eget liv (kirken.no). Myndiggjøring forklares teologisk med at hvert enkelt menneske er skapt i Guds bilde og har innebygde evner og ferdigheter som kan brukes uavhengige av sosial status og sosial situasjon. Mennesker må bli gjort oppmerksomme på disse egenskapene hos dem selv, som Gud fortsetter å utruste hele livet. (Det Lutherske Verdensforbund, 2009, s. 46).

2.1.1 Plan for Diakoni

DNKs plan for diakoni som kom i 2008 sier noe om hva DNK ønsker skal være diakoniens satsingsområder og den beskriver fire ytringsformer:

- inkluderende fellesskap,
- nestekjærlighet,

- kamp for rettferdighet
- *og vern om skaperverket.*

(Kirkemøtet, 2008)

Dette er en rammeplan, og det er ment at de lokale menighetene skal bruke dette til å lage lokale planer som må tenke lokale utfordringer og ressurser (ibid.).

Her bruker DNK 'inkluderende fellesskap' som et satsingsområde. Begrepet 'inkluderende fellesskap' er ifølge diakoniplanen et sentralt uttrykk for kirkens medmenneskelige omsorg. I Bibelen sammenlignes fellesskapet med en kropp med mange lemmer. Alle lemmene på kroppen har sin egen verdi og sin egen oppgave. Kroppen behøver de fleste lemmer for å kunne fungere. (1. Kor. 12). I Kirkens fellesskap skal det være plass til alle barn og voksne enten de regner seg som friske og sunne, eller de har tærende utfordringer fysisk, psykisk eller åndelig – alle skal føle seg velkomne som de mennesker de er. I nestekjærlighetsbegrepet pålegger Gud alle mennesker å vise omsorg for hverandre og å tjene hverandre. I Kirkes inkluderende fellesskap har den enkelte derfor også et ansvar for at også de andre blir sett og føler seg inkludert. Et slikt inkluderende fellesskap er således et fellesskap både med andre mennesker og med Gud.

DNKs plan for diakoni skal være et styringsredskap som den enkelte menighet kan bruke for å lage sin egen lokale diakoni-plan. Planen peker på at det er viktig å legge til rette for gode møteplasser og fellesskap der mennesker føler seg møtt og inkludert og opplever gjensidighet. Nestekjærlighet i hverdagen handler om små og store tjenester der menneskers behov for å bli sett, bekreftet og anerkjent blir møtt. Det handler om både å kunne gi - og å motta hjelp hvis man skal bygge en følelse av gjensidighet. Diakonien skal gjennom sitt arbeid legge til rette for at mangfoldet inkluderes slik at det gis mulighet for at alle kan kjenne imøtekommenhet og anerkjennelse. Teorier om begrepene 'nestekjærlighet' og 'anerkjennelse' presenteres ytterligere under kapittel 2.

Kirken som samfunn må også være bevisst om den tiden den er en del av. På den måten kan Kirken bruke de midler nåtiden har for å fortelle om at det i nestekjærligheten er bud om at man skal være delaktig og ta ansvar. Det er viktig at kirken følger med på det som skjer i samfunnet hvis man skal kunne møte mennesker med de utfordringene de har til enhver tid. På den måten kan Kirken være til hjelp slik at mennesker føler seg sett, forstått og inkluderte.

Da kan Kirken se hvem som faller utenfor i lokalsamfunnene. Ifølge Korslien m.fl., må Kirken og diakonien være 'up-to-date' hvis diakonien skal kunne gjøre en forskjell der få eller ingen andre bryr seg. Ellers kan Kirkens fellesskap like gjerne bli et fellesskap som overser i stedet for å inkludere. Dermed må Kirken ta i betraktning hele samfunnet og hvordan det endrer seg med tiden, og ikke kun tenke kjernemenighet (Korslien, 2009, s.92).

2.1.2 Inkluderende fellesskap

Dokumentet fra Kirkemøtet i 2004 sier noe om hva DNKs identitet og oppdrag er:

I alle sokn skal det finnes en kirke der den lokale menighet regelmessig feirer gudstjeneste. Gamle og nye kirkebygg er uttrykk for kirkens historie og for menneskelig livserfaring fra ulike tider. Kirkene er steder der evangeliet tolkes og forkynnes på nytt, også ved hjelp av ulike kunstarter og kulturelle uttrykk.

Kirkebyggene må ivaretas godt for at de skal kunne være hellige rom for dagens mennesker og fungere som tjenlige lokaler for menighetens virksomhet. Kirkene er i seg selv viktige symboler i lokalsamfunnet, som mange føler nær tilknytning til.(...)

Kirken ønsker at tilhørigheten til den lokale kirke skal styrkes og videreføres.

(Kirkemøtet 2004 s.10)

Her gis et innblikk i hva Kirken er og hva den betyr. Det sies også noe om oppgavene til de kirkelige ansatte og menigheten. Det dreier seg om å ta vare på Kirkens historie og føre den videre i lokalsamfunnet, samt å kunne se det enkelte mennesket og den livserfaring hver enkelt bærer med seg. DNKs plan for diakoni som kom i 2008 sier noe om hva DNK ønsker skal være diakoniens satsingsområder.

2.1.3 Nestekjærlighet og gjestfrihet

På nettstedet 'kristendommen.no' er nestekjærlighet noe som beskriver at alle mennesker blir sett og forstått, i stedet for å bli støtt ut i anonymitet og mørke (www.kristendommen.no/nestekjaerlighet). Det betyr at uansett hvor man kommer fra, hvordan man ser ut, hvordan man fungerer, hva man tror på eller ikke tror på, hvilket kjønn man har, eller hva man mener om det ene og det andre, så er man en neste og skal behandles med respekt og kjærlighet. Budet i Bibelen om at du skal elske din neste som deg selv kan da ses på som at man skal anerkjenne at alle andre mennesker har de samme behovene for å bli sett og forstått som en

selv, og at andre mennesker skal ses og forstås på samme måte som man selv ønsker å bli sett og forstått. Hvis nestekjærligheten blir sterkere, minker avstanden mellom mennesker, og broer blir bygget der distanse truer med å splitte. Nestekjærligheten er på den måten en aktiv og utadvendt kjærlighet.

Det er godt forankret i Bibelen at et kristent hjem skal være preget av omsorg og nestekjærlighet, og at dette blant annet gir seg utslag i blant annet gjestfrihet. Gjestfrihet har dessuten fra gammelt av vært et uttrykk for omsorg, ofte for mennesker som befinner seg i en vanskelig situasjon; fra old-gresk har man ordet 'philoxenia', som kan oversettes med 'kjærlighet til fremmede' (Hvalvik, 1994). I Rom. 12:13 står det: «Vær med på å hjelpe kristne som lider nød, og legg vinn på gjestfrihet.» Og i Hebr. 13:2 står det:

Glem ikke å være gjestfri, for på den måten har noen, uten selv å vite det, hatt engler som gjester. Husk på dem som er i fengsel, som om dere var fanger sammen med dem. Og tenk på dem som blir pint og plaget; dere har jo selv et legeme.

Flere steder i Bibelen blir det også fortalt lignelser og historier om gjestfrihet. I 1. Mos. 18 åpner Abraham sitt hus for de som er på gjennomreise. Han gir dem mat og drikke og er vennlig med dem. Gjestfriheten var viktig for å spre evangeliet (Hvalvik, 1994 s.27-28) fordi Evangeliet ble spred ved at mennesker reiste rundt og forkynte, og de omreisende misjonærer hadde bruk for husly, mat og trosfelleskap. Dette praktiseres også i dag i noen misjonsorganisasjoner, der omreisende evangelister tar inn i private hjem (ibid.). Kirken, som skal representere et hjem for oss alle, må derfor gå foran med et godt eksempel og utvise nestekjærlighet i form av gjestfrihet, noe som innbefatter både omsorg og anerkjennelse.

Nordstokke sier at gjestfriheten skal være synlig og at den skal gi en følelse av tilhørighet uansett hvem du er og hva du er. (Nordstokke, K. 1999). Måltidsfellesskapet skaper et inkluderende fellesskap og gjestfriheten synliggjøres Det gjelder både nattverdbordet og et diakonalt måltid som det inviteres til, men som det ikke er noen spesielle kriterier for å komme til (ibid.). Jesus brukte Nattverden med disiplene som et bilde på fellesskap. Han brukte dessuten fotvasking for å tydeliggjøre at mennesker gjennom Ham skal ha mulighet til et åndelig fellesskap, et måltidsfellesskap, og tjeneste i Jesu rike (ibid.).

Brunstad beskriver fellesskapet med andre som en type 'mat' (Brunstad, 2003). De mennesker man spiser et måltid sammen med er 'mat' for det sjelelige fordi det er viktig for mennesket å

bygge relasjoner og å føle tilhørighet. Når et måltid deles styrkes både vert og gjest i fellesskapet. Fellesskapet bekreftes når man møter hverandres blikk i det maten sendes rundt bordet, og når man kan be om å få maten tilsendt og selv sender den videre. Brunstad sier videre at måltidsselleskapet er opprettholdelse av fellesskapet. (ibid.). Et felleskap består av flere mennesker noen finner tilhørighet i fellesskapet andre finner felleskap i det å arrangere et måltid dette leder sålede videre til neste kapittel om frivillighet.

2.2 Frivillighet

Sirris og Sporsheim henviser til Habermas teori rundt det å være en frivillig medarbeider. Habermas sier: «en frivillig medarbeider er en person, som frit velger at gjøre en ulønnet innsats der kommer andre enn vedkommende selv og hendes familie til gode» (Sirris og Sporsheim, 2018, s.57).

Flere organisasjoner i Norge er avhengig av frivillighet for å få organisasjonen til å fungere. En god del av det arbeidet som gjøres blant barn, unge, voksne og eldre gjøres av frivillige. Mangel på frivillige er et kjent problem både i DNK og i andre organisasjoner. De ansatte i kirken er har et ansvar for å rekruttere og veilede de frivillige. Anerkjennelse er et sentralt begrep i dette - det er viktig å bli sett og verdsatt. Både som ansatt frivillig og bruker av kirken. R. Hvale sier at det å være frivillig noen ganger kan gi status og anerkjennelse i forskjellige organisasjoner, og at DNK kan ha mistet frivillige ettersom dette ikke lenger gir noe særlig anerkjennelse eller status å være frivillig i kirken (Hvale, R., 2018 s.11).

I forskningsrapporten til Folkestad m.fl., skilles det mellom to typer frivillige: kjernefrivillige og kortidsfrivillige. Kjernefrivillige gir sin arbeidskraft 10 timer eller mer i måneden, kortidsfrivillige gir noen få timer hver måned. Folkestad mfl. sier videre at det er tre forklaringer som sier noe om det å være frivillig: personens egen verdi, relasjonens betydning, og den samfunnskonteksten man lever i (Folkestad, m.fl. 2017, s.11-13). Videre i rapporten vises det til at når det gjelder å være frivillig er det avgjørende med en indre og ytre motivasjon. Lav utdanning og fravær av nettverk kan hindre deltagelse i frivillig arbeid. Høy utdanning kan derimot bidra til et større ønske om å arbeide frivillig. Da er det ofte ønske å bidra med sine ressurser, noe som igjen kan føre til å økt selvfølelse (ibid.). Når det gjelder kjønnsfordeling i frivillig arbeid er idretten det feltet hvor det ser ut til å være lettest å få med menn som frivillige. (ibid).

I mange år har det vært diskutert hvordan man kan inspirere til større frivillighet. Det er skrevet bøker og oppgaver om hvordan man best engasjerer og tar vare på frivillige. I Sporsheim og Sirris artikkel pekes det på følgende: «Ansatte forholder seg til frivillige som ikke defineres av tro, men av å utføre innsatser» (Sirris og Sporsheim, 2018). De mener at de frivillige blir et middel for å få utført oppgaven hvor det er den ansatte som har regien. Skal menigheten og frivillige betraktes som en enhet må de frivillige ikke overlates til seg selv. De ansatte må hele tiden være bevisste på hvordan de frivillige kan inkluderes og anerkjennes, for å holde motivasjonen og lyst til å fortsette og gi dem en bevissthet på det den frivillige bidra med er viktig for menighetsfelleskapet, arrangement og enkeltpersoner. Fra et bibelsk synspunkt kan frivillighet defineres ut fra Ef 4,16: «Ut fra ham blir hele kroppen sammenføyd og holdt sammen av hver bånd og ledd, alt etter den oppgaven hver enkelte har fått tilmålt, så kroppen vokser og bygges opp i kjærlighet.» (bibelen.no). Kirken har gått fra å være et trosfelleskap hvor menigheten fikk forkynt evangeliet fra prekestolen til en arbeids og fellesskaps kirke. Her mener Sirris og Sporsheim at det kan være en utfordring. «Det å inkludere i en aktivitet og gudstjenestefelleskap og vedlikeholde den allment tilhørigheten til folkekirken kan skape spenninger i menighetene.» (Sirris og Sporsheim, 2018, s.58). Som referat til er det viktig å bli anerkjent det vil nå bli belyst i neste avsnitt.

2.3 Anerkjennelse

Mennesker har et grunnleggende behov for å bli bekreftet, satt pris på og anerkjent som det individ man er, uansett hvilke verdier, holdninger, tanker, legning og tro man har. I forskjellige felleskap søkes forskjellige former for bekreftelse. I fotballen søkes bekreftelse for egenskaper som fotballspiller, mens på studiet søkes bekreftelse på kunnskap og sosial plass i studentmiljøet.

En sentral sosialfilosof som har sagt mye om anerkjennelse er Alex Honneth. Honneth sies å tilhøre Frankfurterskolen og dens kritiske teori (Honneth, 2008). Han var inspirert av blant andre Hegel, en tysk filosof som levde fra 1770-1831. Honneth refererer til Hegel på denne måten når det snakkes om kjærlighet og anerkjennelse:

«Kjærligheten utgjør ifølge Hegel det første nivået av gjensidig anerkjennelse fordi subjektene her bekrefter hverandre gjensidig i sin konkrete behovsnatur og dermed anerkjenner hverandre som behovsvesener» (Honneth, 2008, s. 104).

I kampen for anerkjennelsen følger ikke Honneth den ‘atomiske tradisjon’, der enkeltpersonen ses på som ‘atomet i samfunnet’, som flere andre filosofer følger (Honneth, 2008, s. 7). Den ‘atomiske tradisjonen’ tolker kampen for anerkjennelse som kamp for selvoppholdelse. Honneth ser heller denne kampen som kamp for selvoppretholdelse (ibid.). I kampen for selvoppretholdelse gjelder det å etablere gjensidige relasjoner sentralt.

Frankfurterskolen er kjent for å ha et normativt perspektiv, i det at de mener det finnes noe som bekrefter det gode liv for mennesket, og at det normative krav er viktig for de sosiale ordninger og det politiske liv (ibid.). Honneth mener at anerkjennelsen må være tilstede i menneskets tilværelse og i samfunnet generelt for at det gode liv for mennesket skal kunne bekreftes. Honneths ‘anerkjennelse’ handler om å se og respektere mennesket som et selvstendig individ (ibid.).

Honneth tar i sin anerkjennelsesteori utgangspunkt i Hegels anerkjennelsesbegrep der det er 3 faktorer ved anerkjennelse som er viktige:

1. Det er alltid mer enn én part i en anerkjennelsesrelasjon. Det betyr at en slik relasjon er *intersubjektiv*.
2. Anerkjennelsen må være gjensidig
3. Anerkjennelsen må være grunnleggende for å etablere en sosial relasjon, og for menneskets selvforståelse.

(Honneth, 2008).

Honneth bruker dette utgangspunktet når han selv deler anerkjennelsen i tre. Det er anerkjennelse som kjærlighet, rettighet, og som solidaritet (Honneth, 2008).

2.3.1 Anerkjennelse som kjærlighet

Honneth mener kjærligheten er det som gjør mennesket helt (Honneth 2008:104-116) I et lite barns primærsosialisering er det kjærligheten fra omsorgspersonene som gjør at barnet får en fornemmelse av å være verdifullt (ibid.). Denne kjærligheten er dermed anerkjennelse og den planter et mot til å være den man er, og til å møte verden og være i den som seg selv.

Her kommer også Meads ‘speilingsteori’ inn. Georg Herbert Mead mente at utviklingen av ‘selvet’ er en sosial prosess der det foregår et samspill mellom individets indre ‘sinn’ og

omverdenen (Repstad, 2007, s. 75). Det er dette samspillet som gjør at den enkelte kan danne et komplett bilde av 'seg selv'. Mead mente 'selvet' dannes ut fra hvordan samfunnet rundt ser på den enkelte, og at den enkelte 'spiller tilbake' til samfunnet i forhold til hvordan andres holdninger oppleves (ibid.) Således blir en persons selvforståelse utviklet i samspill med andre mennesker. I forhold til dette kan man kanskje si at det Honneth sier om kjærlighet nettopp er en form for anerkjennelse fordi kjærligheten gjør at personen kan danne et bilde av seg selv som elsket. Det å erkjenne at man er elsket av andre kan gi et bilde av en selv som verdifull. Opplever man at andre ser en som verdifull, så opplever man anerkjennelse. Kjærlighet gitt fra omgivelsene blir på denne måten til en følelse av selv-verd hos den enkelte, noe som igjen kan vises overfor andre individer i fellesskapet og føre til at vedkommende oppfattes som verdifull. Når fellesskapet oppfatter en person som verdifull, vil vedkommende kunne møte anerkjennelse. På denne måten har anerkjennelsen oppstått som et samspill mellom individ og fellesskap.

Anerkjennelse i fellesskapet styrker altså personenes selvverd, i følge Honneth. Men fellesskapet kan også påvirke personene negativt. Når mennesket blir krenket seksuelt eller fysisk mener Honneth mennesket kan starte en selvutslettende atferd hos seg selv, eller føre denne atferden over på andre mennesker. (Honneth 2008, s140-141).

Honneth snakker om kulturelle fellesskap der moralsk urettferdighet er representert og hvor en eller flere personer blir ydmyket eller krenket. (ibid). I slike fellesskap blir ikke personenes evner verdsatt eller anerkjent og slike krenkelser kan skade personen eller gruppens selvverd (ibid.). Det vil si at følelsen av å være sosialt akseptert og betydningsfull er viktig både for den enkelte og fellesskapet. Eksempler på slike krenkelser spenner vidt fra det å ikke bli hilst på, til ekstreme former for stigma. (Honneth, 2008, s.14) Det kan være følelsen av å være overflødig og oversett som når man er i et rom og føler at alle bare går forbi uten å møte ens blikk; ens eksistens blir ikke bekreftet. Dette påvirker den enkelte forskjellig, avhengig av hvem man er som person. Men følelsen av å være 'ingenting' for de andre i rommet - man er bare luft, ingen legger merke til at man er der, ingen hilser - er en veldig ubehagelig situasjon. Honneth sier at hvis man ikke opplever å bli sett og respektert og den sosiale tilstedeværelse ikke anerkjennes, vil man få en følelse av å ikke passe inn eller å ikke høre til og man vil kunne miste et positivt forhold til seg selv (ibid.).

Den finsk-svenske sosiologen Erik Allardt mener at anerkjennelse kan sies å ha en antropologisk karakter (Allardt, 1975, s. 33) fordi: « Individet ikke kan utvikle en personlig identitet uten anerkjennelse. Individet kan ikke bli fullt ut bevisst og komme overens med sitt eget indre» (ibid.). Allardt sier at i utgangspunktet har mennesker et behov for solidaritet i et sosialt nettverk der man har mulighet for å uttrykke seg og å vise at man bryr seg om hverandre (ibid.). Alle har behov for kjærlighet og kjærlighetsfulle relasjoner. Han ekskluderer imidlertid seksuelle relasjoner i dette, da slike relasjoner ifølge Allardt hører til under de fysiske behov. Allardt snakker om et 'symmetrisk fellesskap' som et fellesskap der det er balanse mellom det som gis og det som mottas og der menneskene i relasjonene føler seg vel (Allardt, 1975, s.32).

2.3.2 Annerkjennelse som solidaritet

Mennesker er en del av det samfunnsfellesskapet som blant annet omfatter den nære familien, storfamilien, nabolaget, skolen, arbeidsplassen, en landsbygd, et tettsted eller en by. Dette påvirker og preger den enkelte og gjør dem til de enkeltpersoner de er. Selv om enkeltpersonene er en del av et større sosialt fellesskap så har hver enkelt person egenskaper som er spesielle for dem som enkeltpersoner. Når Honneth snakker om *anerkjennelse som solidaritet* dreier det seg om en anerkjennelse av en persons ferdigheter og hvordan vedkommende bruker dette for å delta i samfunnet (Honneth, 2008, s. 134). Dette handler dermed om en form for anerkjennelse som er avhengig av en persons spesielle egenskaper, eller evner, som ikke alle andre mennesker har, i motsetning til *anerkjennelse som kjærlighet*, som beskriver en anerkjennelse av personen som menneske, med de trekk og egenskaper som alle andre mennesker har fordi de er nettopp mennesker. Når en person deltar aktivt i samfunnet ved å bruke sine spesielle evner og egenskaper, det kan være som aktiv i alt fra fotballklubber og speidertropper, fagforeninger og borettslag, til å delta på markeder eller andre arenaer i forbrukersamfunnet, kan det føre til at man blir sett og respektert som en del av samfunnet. Da er det snakk om det Honneth kaller anerkjennelse som solidaritet (ibid.). Da solidaritet defineres som en følelse av samhold mellom personer eller mellom grupper av personer (Store Norske Leksikon, hentet 16. mai 2020 fra <https://snl.no/solidaritet>) vil det si at selv om personene møtes i samholdet, eller fellesskapet, med forskjellige egenskaper og evner, så blir disse forskjellighetene verdsatt fordi de kan anses som viktige for fellesskapet.

Det at alle har noe betydningsfullt å bidra med i fellesskapet gir dermed en form for likeverdighet og en gjensidig anerkjennelse som er formet av solidaritet dersom forholdet i fellesskapet er *symmetrisk*. Forholdet er symmetrisk når alle deltakerne i samholdet får mulighet til å føle at de bidrar med noe positivt til fellesskapet uten at noens evner eller ferdigheter blir vurdert som 'bedre' eller mer verdifulle enn andres (ibid.). Men for at det skal være mulig å få til et symmetrisk forhold mellom enkelt-personene i et fellesskap så må fellesskapet være enig om at det er viktig at hver enkelt får komme fram med de evner og egenskaper som gjør det er mulig å oppnå det som er fellesskapets mål (Honneth, 2008, s. 135).

2.3.3 Anerkjennelse som rettighet

Honneth snakker om at enkelt-personer må ha en mulighet for å delta i samfunnets 'viljesdannelse' hvis de skal være 'moralsk tilregnelige' i sitt bidrag til samfunnet (Honneth, 2008, s. 126). Han mener videre at en slik mulighet må være garantert ved lov, og han nevner i den forbindelse blant annet innføringen av allmenn rett og plikt til skolegang (ibid.). Det kan bidra til at enkelt-personene oppnår en viss levestandard. En slik levestandard er i følge Honneth et vilkår for at en voksen person kan handle som en 'moralsk tilregnelig' samfunnsborger (ibid.) Hvem som har den levestandard som skal til for å være 'moralsk tilregnelig' vil være i stadig endring og omfatte stadig flere samfunnsmedlemmer (Honneth, 2008, s. 125). Det vil alltid være et press for større likhet slik at flere får status som 'moralsk tilregnelige' (ibid.). Honneth nevner i denne forbindelse Hegels og Meads overbevisning om at kampen om anerkjennelse innenfor en rettslig tankegang vil fortsette (Honneth, 2008, s. 127). Altså vil anerkjennelse som rettighet hele tiden føre til en kamp blant enkelt-personene om å være blant dem som har rett til å være anerkjente som 'moralsk tilregnelige' samfunnsborgere.

Honneth mener at det er en sammenheng mellom den rettslige anerkjennelsen og utvikling av selvrespekt (Honneth, 2008, s. 128). Hvis enkelt-personene i samfunnet ikke har grunnrettigheter kan de bare kreve å bli møtt på en rettfærdig måte, noe som betyr at det ikke er snakk om likeverd. Dermed har ikke enkelt-personene mulighet til å utvikle den selvrespekt som er så viktig når man snakker om et likeverdig forhold i anerkjennelsen (ibid.). Her er Honneth enig med Mead som mener at hvis enkelt-personer har egne rettigheter kan de også

sette fram krav som er sosialt aksepterte, og på den måten vite at de respekteres av andre (Honneth, 2008, s. 129). Denne respekten fra andre kan føre til at enkelt-personene ser positivt på seg selv, og gir et grunnlag for selvrespekt (ibid.).

Det kan være interessant å sammenligne Honneths anerkjennelse som rettighet og anerkjennelse som solidaritet, eller med andre ord, som sosial verdsetting. I begge tilfeller er det bestemte egenskaper hos den enkelte som verdsettes. I den rettslige anerkjennelsen dreier det seg om at man skal ha mulighet til å oppnå en viss levestandard så man kan regnes som 'moralsk tilregnelig'. Da blir det viktig å finne ut hvilke felles egenskaper som gjør at mennesker kan ha disse rettighetene. Det er noe som tilhører rettssamfunnet. Når det gjelder anerkjennelse som sosial verdsetting så handler det om de spesielle egenskapene som karakteriserer denne ene personen og gjør vedkommende forskjellig fra alle andre. Da må det skapes et verdssystem som gjør at det blir mulig å vurdere verdien av en enkelt-persons karakteristiske egenskaper. Dette tilhører sivilsamfunnet. Alle mennesker er vi utrustet med evner og talenter som er spesiell for den enkelte. Den spesielle kombinasjon av evner og talenter den enkelte har kan gi et unikt bidrag til samfunnet gjennom for eksempel arbeid, religionsutøvelse, og politisk virksomhet.

3 METODE

3.1 Valg av metode

Et av de viktigste krav som stilles til forskningsprosessen er at den skal være gjennomskuelig og troverdig (Kleven, T.A. s.11-22. 2002). De forskjellige leddene i forskningsprosessen må legges fram på en måte som klart viser hvilke metoder som er benyttet i prosessen. En bevisstgjøring rundt studiens teoretisk perspektiv er derfor en nødvendighet i selve forskningsprosessen, og en forutsetning for å kunne gi gyldighet og troverdighet til studien. Det videre arbeidet med studien er avhengig av at man er bevisst om hva man egentlig studerer og hvordan man studerer det. De som senere leser studien skal kunne følge med i hvordan man har tenkt underveis og hvordan man har kommet fram til konklusjonene. Derfor presenteres her 'valg og vitenskapelig metode' som et eget kapittel.

Målet med denne studien er å oppnå en forståelse for fenomenet 'bruk av lavterskeltilbud som metode til inkludering i Kirkens/menighetens felleskap'. Hensikten er å undersøke hva

diakoner selv rapporterer om lavterskeltilbud og inkludering i forbindelse med deres eget arbeid innenfor de forskjellige menigheter i DNK, og hvilken betydning dette har for deres arbeid. Valget av forskningsmetode er avhengig av hva man prøver å finne ut om et tema. Forskjellige spørsmål krever forskjellige metoder for å kunne besvare forskningsspørsmålene (Alvesson & Sköldbberg, 2008). Således er forskningsspørsmålene og problemstillingen styrende i valget av metoder for denne studien.

Innenfor rammen av kvalitativ forskning er det i denne studien valgt å bruke informasjon fra litteratur og fra utvalgte informanter. Litteraturstudiet brukes fordi det er viktig å kjenne til hvilken forskning som allerede finnes på det området studien omfatter. For å intervju informantene er det anvendt semi-strukturerte forskningsintervjuer. Informantene er diakoner i enten DNK eller SMK. Ved å bruke intervjuer er det mulig å få utdypende informasjon om den enkelte informants erfaringer og opplevelser (Johannesen m. fl. 2016, s.145). Således har bruk av intervjuer i denne studien vært et ønske om å oppnå en økt forståelse av diakoners egne vurderinger. Disse vurderingene går på hvordan lavterskeltilbud kan brukes for å få flest mulig til å benytte seg av Kirkens/menighetens tilbud.

3.2 Prosjektutforming / forskningsdesign

Denne studien er foretatt innenfor rammene av den hermeneutiske vitenskapsteori. Hermeneutikken handler om hva som gjør forståelse mulig. Hans-Georg Gadamer utviklet en generell filosofisk hermeneutikk fordi han innså at humanistiske fag ikke kunne bruke de samme empiriske metoder som naturvitenskapelige fag. Gadamer mente at hvis man skulle kunne erkjenne sannhet i humanistiske fag var det en betingelse at man har en forutgående forståelse av den 'individuelle, nasjonale og kulturelle arv'. Vår bakgrunn blir dermed bestemmende for konteksten av vår forståelse, noe som Gadamer kalte 'horisonten'. (Alvesson & Sköldbberg, 2008, s. 142-153) Forståelse vil være avhengig av den situasjonen som er der og da når noe skal forstås. Denne situasjonen vil alltid være subjektiv, det vil si at den ikke kan eksistere uavhengig av den personen som 'forstår'. 'Forståelse' vil dermed alltid være noe som tolkes av hver og enkelt. Subjektet (den som 'forstår'/fortolker) har med seg egne erfaringer og tanker i forståelsen og fortolker sin omverden ut fra det. Dermed er det subjektet som skaper konteksten (eller 'horisonten' i Gadamers teori) utfra forventninger (som er dannet av tidligere erfaringer) og før-forståelse (for-dommer). Dette utgjør subjektets

forståelseshorisont.(ibid). Det sentrale i dette er at det oppstår en vekselvirkning mellom det som skal 'forstås' her og nå, og det som tidligere er 'forstått'. Det vil si at det som 'forstås' her og nå må ses i sammenheng med det som er 'forstått' tidligere, fordi det påvirker forståelsen her og nå. Samtidig vil den forståelsen som oppnås her og nå påvirke den tidligere forståelsen. Dermed kan man si at delene (tidligere forståelse) påvirker helheten (tidligere forståelse + ny forståelse) som igjen påvirker delene og derfor etterhvert igjen endrer helheten. Da oppstår det som er blitt kalt en 'hermeneutisk sirkel', eller en 'hermeneutisk spiral'. Den 'hermeneutiske sirkel' beskriver hvordan helheten og delene påvirker hverandre som i en sirkel, mens den 'hermeneutiske spiral' viser deler og helhet i én omdreining, der flere omdreininger henviser til en dynamisk prosess som fortsetter og fortsetter. De teoretiske perspektiver som presenteres her representerer dermed den forståelseshorisont som studiets forfatter har. (Thagaard. T, 2013 s.41)

3.3 Kvalitativ tilnærming

I kvalitativ forskning er brukes flere typer metode for datainnsamling. Eksempler på dette er: intervjuer, observasjoner, dokumentanalyse og billedanalyse. I denne studien er det brukt kvalitative intervjuer . Dette er valgt for å prøve å få fram hvordan sosiale fellesskaper kan fungere. Alvesson og Sköldberg sier at det kvalitative intervjuet kan brukes til å samle informasjon om en persons erfaringer, følelser og forståelse for det som skal undersøkes (Alvesson & Sköldberg, 2008). Kvalitative forskningsintervjuer er ofte karakteriserte som semi-strukturerte. I slike intervjuer er det er mange under-temaer som skal dekkes inn når man intervjuer. Derfor må det lages en intervju-guide i forkant av intervjuene (ibid). En intervju-guide er en oversikt over hvilke spørsmål som må besvares for at intervjueren skal få den informasjonen som er nødvendig for å kunne arbeide videre med studien.

Temaene i oppgaven sier noe om hvilken forståelse for emnene studielederes hadde ved starten av studien. Det er dette forskningsspørsmålene bygger på. Intervju-guiden er ikke nødvendigvis laget av fiks ferdige spørsmål som skal følges på en prikk. Det må være plass til fleksibilitet så man kan stille flere spørsmål innenfor samme emne. På denne måten kan man bedre få en dypere informasjon om hvordan informanten tenker om emnet dersom informanten gir rom for det. Derfor inneholder guiden kun forslag til spørsmål og stikkord for å holde intervjuet 'på sporet'. Fordelen med å bruke semi-strukturerte intervjuer er at det gir

intervjueren en mulighet for å kunne ta fatt i svarene og bruke dem til å spørre videre. På den måten kan det bli lettere for intervjueren å få bedre fatt i informantens fortelling (Thagaard, T., 2013, s. 102-103). Hvis intervju-guidens oppsettes følges alt for tett, og spørsmålene kun stilles slik som de er ferdig oppsatte på forhånd, risiker intervjueren å begrense seg selv til sin egen opplevelse av temaet (ibid). Det går i mot det som er meningen med en forskningsstudie, som er å kunne utvide ens egen horisont.

3.4 Datainnhenting

Ved starten av studien ble det søkt etter diakonale medarbeidere som arbeidet eller hadde arbeidet i DNK eller SMK og som hadde hatt erfaring fra arbeid med lavterskeltilbud. Ved å undersøke de forskjellige kirkes hjemmesider og i møte med diakoner, frivillige og deltakere på menighetenes lavterskeltilbud, ble det innhentet informasjon om menigheter som hadde spennende lavterskeltilbud..

Kriteriet for å bli utvalgt som informant både i DNK og SMK var at et ønske om at de skulle ha den samme forståelse for diakoni, selv om den forståelsen er forskjellig fra person til person. Valget av informanter er således gjort via en strategisk utvelgelse heller enn via en representativ utvelgelse som ofte brukes ved kvantitative intervjuer (Thagaard, 2013, s. 60)

Før informantene ble valgt ut ble det satt opp noen kriterier for utvelgelse som skulle være med på å sikre diversitet og variabilitet. Det var ønskelig med en lik fordeling av kvinner og menn i utvalget. Dette viste seg å bli vanskelig til tross for at det ble lagt ned en del arbeid i å prøve å få flere menn med som informanter. Thagaard sier blant annet at forskerens kjønn kan ha en betydning for hvem som lar seg rekruttere som informanter (Thagaard, 2013, s. 204) Dessuten kan det ha spilt en rolle at det er en stor overvekt av kvinnelige diakoner i DNK og SMK. Når det gjaldt utvelgelse av informanter fra flest mulig deler av landet, så viste det seg vanskelig pga. studiens tidsperspektiv og økonomiske rammer. Det ble utvalgt informanter fra fylkene Sogn og Fjordane, Rogaland, Telemark og Oslo (etter de gamle fylkesgrensene. Det kunne vært ønskelig med informanter fra Midt-Norge og Nord-Norge også, men som nevnt lot det seg ikke gjøre fordi de store avstandene ville medført at studien ville trekke ut i tid, og reiseutgiftene ville blitt for kostbare. Muligheten for å utføre intervjuene over internettet via video-møter ble avskrevet. Skulle de informantene som ikke fra før hadde brukt slik teknologi

først instrueres i å bruke dette, ville det tatt for mye tid. Dessuten ville det reist spørsmål rundt internett-sikkerhet og anonymitet.

Rekrutteringen av informanter resulterte i et utvalg av 11 informanter. Av disse jobbet 4 innenfor SMK. Størrelsen av utvalget innen kvalitativ forskning blir ofte vurdert ut fra et data-metningspunkt, noe som innebærer at man har et tilstrekkelig antall informanter når intervjuene ikke lenger byr på ny informasjon (Alvesson & Sköldberg, 2008). Det ville vært urealistisk å vurdere størrelsen av utvalget i denne studien utfra et slikt metningspunkt, tatt i betraktning den tid og de ressurser som var til rådighet. I lys av at denne studien er en kvalitativ studie som først og fremst søker å utforske muligheten for sammenhenger, ble det ansett som viktigere å fokusere på et mindre og mer håndterlig materiale som senere kan utvides om det skulle være ønskelig med mere dyptgående studier på feltet. Dermed ble det avgjort at informantutvalget på 10 informanter var stort nok og at det var variasjon nok i utvalget til at det forelå mange nok situasjonsbeskrivelser til at man kunne oppnå en økt forståelse for temaet. Fem av informantene fra DNK var utdannede diakoner. Tre av disse var fortsatt ansatte som diakoner i DNK på utvelgelsestidspunktet, mens en var pensjonert og arbeidet som frivillig menighetsarbeider og en annen hadde sluttet som diakon for noen år siden og arbeidet annet sted. En av informantene fra DNK var ikke utdannet diakon, men var med i Kirkens arbeid som frivillig. Vedkommende ble valgt som informant på grunnlag av sitt arbeid med interessante lavterskeltilbud.

Alle Informantene ble informert om at det i forkant av studien ble søkt om godkjenning fra NSD (Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste) fordi dette er et studentprosjekt som medfører konsesjons- og meldeplikt i forhold til ivaretagelse av, og respekt for, informantens anonymitet. All informasjon om informantene er behandlet konfidensielt. Samtykkeerklæring ble godkjent av NSD den 22. november 2019. Det innsamlede materialet er anonymisert og informantene er beskrevet som D1-D11. Steder og kirker har fått fiktive navn for å forhindre gjenkjennelse. Alle informantene ble forelagt en samtykkeerklæring, og de ble muntlig informert om at de til enhver tid kunne trekke seg fra intervjuet og at de har mulighet til å trekke seg ut av studien om de ikke lenger ønsker å være deltaker.

Det ble foretatt fire kvalitative intervjuer med diakoner fra Sjømannskirken (SMK) og 7 kvalitative intervjuer med diakoner i DNK informanten fra SMK ble valgt ut etter størst brukergruppe så som studenter, pensjonister, turister. Av informantene fra DNK var to av

informantene fra Østlandsområdet, en fra Midt-Norge og tre fra Vestlandet. Tre menn og seks kvinner er intervjuet. Informantene ble tilfeldig utvalgt blant medvirkende i forskjellige tiltak, slik at også bredden i de forskjellige eksisterende lavterskeltilbud belyses. Intervjuguiden (vedlagt) er brukt som analyseverktøy. Det ble gjort et utvalg fra intervju-materialet, og de utvalgte intervju-sitatene er sitert ordrett, jevnfør metode-kapittelet i intervjuguiden. Ikke alle spørsmålene i intervjuguiden vil bli benyttet i analysen da noen av spørsmålene i guiden overlapper.

3.5 Intervjusituasjonen

Intervjuene ble utført med et samlet utvalg på 10 informanter der 7 var kvinner og 3 var menn. Aldersspekteret var fra 34 - 67 år. Alle informantene var norske. De semi-strukturerte intervjuene ble foretatt i løpet av november og desember 2019. Ett av intervjuene ble foretatt i februar 2020, da vedkommende meldte avbud til det planlagte intervju i desember. Informantene var kontaktet i forkant og alle var informerte om oppgavens problemstilling.

Under intervjuene var det interessant å høre om informantenes daglige arbeid i SMK og DNK om hvilke aktiviteter de hadde. Det var ønskelig å få informasjon om hvordan diakonenes arbeidshverdag varierte i de forskjellige fylkene, spesielt sett i forhold til hvordan Kirken fungerte som arbeidsredskap i de forskjellige lokalsamfunn. Underveis i intervjuene ble det stilt oppfølgingsspørsmål for å være mer sikker på at svarene ble oppfattet på den måte informanten ønsket. Det ble stilt spørsmål som: 'Forstår jeg deg riktig når du sier (...)?' 'Mener du (...)?' 'Kan du utdype (...)?'. Spørsmålene ble formulert åpent for å få frem mest mulig av informantens synspunkter (Thagaard 2013 s. 104). Intervjuene varte mellom 45-60 min. Informanten brukte ulik tid på de enkelte spørsmål, og noen brukte flere ord enn andre.

Det ville vært ønskelig å kunne treffe diakonene i sine respektive kirker for på den måte å oppnå en større autentisitet i forhold til arbeidssted og -situasjon. Da dette ikke lot seg gjennomføre på grunn av både tidsmessige- og økonomiske begrensninger, ble den enkelte informant i stedet møtt der det best lot seg gjøre for begge parter.

For å gi et utfyllende svar på problemstillingen søkte jeg etter mangfold og bredde i lavterskeltilbud, i forhold til aktivitet, utforming og møteplasser. Thagaard sier, kvalitativ metode preges av variasjon, bredde og mangfold, det inneholder observasjon, intervjuer,

analyse av tekster. den kvalitative forskning søker forståelse av sosiale fenomener.(Thagaard, 2013, s.13).

Transkriberings-prosessen foregikk ved at intervjuene ble tatt opp på diktafon og deretter transkribert. Ved noen tilfeller er innskudd som «ehh», sukking, «ja», «jo» utelatt. Ellers er alt notert ordrett. Det er benyttet tilbakespuling ved uklarheter for å få svarene notert mest mulig ordrett. Det var god lyd kvalitet på opptakene.

3.6 Informantene

I forkant av intervjuene ble informantene informert om prosjektet og hvorfor de var valgt som informanter. Deretter ble de spurt om å presentere seg selv og si litt om sin egen bakgrunn. For å sikre anonymiteten til informanten er dette imidlertid utelatt i prosjektets intervju-presentasjon. Forsker er oppmerksom på betydningen dette kan ha i forhold til subjektiv tolkning av det som sies i intervjuene. Informantene blir ikke presentert hver for seg.

I analysen og i drøftingskapittelet vil informantene bli presentert som D1-D11 for å anonymisere informantene. (D står for diakon.)

D1. Diakon som arbeid med inkludering og flerkultur.

D2. Diakon i en forstadskirke i Østlandsområdet.

D3. Diakon som leder og utarbeider av pilgrimsopplegg.

D4. Diakon på Sør-Vestlandet. Diakon fordelt på 3 kirker.

D5. Diakon. Pensjonert. Arbeider nå som frivillig

D6. Diakon som nå driver en 'kristen' bokhandel.

D7. Diakon som leder lavterskeltilbud.

D8. Diakon i Sjømannskirken i Syden kirke med eldre.

D9. Diakon i Sjømannskirken med studenter.

D10. Diakon i Sjømannskirke med forretningsreisende.

D11. Diakon i sjømannskirken mye turister fastboende nordmenn.

Informantene i dette prosjektet er utdannet enten via den ettårige diakonutdannelsen eller de har masterutdanning i diakoni. De er alle godt kjent med diakoniplanen for Den Norske

Kirke (kirkerådet 2008) og arbeider ut fra den. Deres kirkelige erfaringer er spredte og tre av informantene har tidligere erfaring fra frikirkefelleskap. Under intervjuprosessen ble det dessuten påpekt at kirkene på Vestlandet og Østlandet har forskjellig teologiske tradisjoner og historier utgangspunkt,

Tilbudene og aktivitetene i de forskjellige menighetene avhenger av antall stillinger og andre ressurser. En av informantene hadde ansvar for fire kirker på landsbygda, med store avstander mellom hus og folk. Dette skulle ivaretas i en 80 % stilling. I by-menigheter, der kirken ligger i umiddelbar nærhet til der folk bor, er det tilsynelatende lettere å skape tilhørighet til nærmiljø og lokalsamfunn. Allikevel viser det seg at det ikke er en større tilstrømming til kirker som ligger i tettbebyggelse enn til kirker på landsbygda. Dette vi jeg komme tilbake til i drøftingen.

Jeg bruker intervjuguiden (vedlagt) som et redskap for å strukturere analysen uten å følge den i nummerert rekkefølge som vises i intervjuguiden.

4 ANALYSE

I dette kapitlet presenteres det empiriske materialet. Her presenteres de begrepene som de ble presentert for informantene i form av spørsmål.

4.1 Inkluderende fellesskap?

På spørsmål om hva de legger i inkluderende fellesskap svarte flere av informantene at det viktigste for dem er å se *hele mennesket*, den enkelte, også det vi ikke ser når vi haster forbi hverandre i hverdagen. Svarene kan sammenfattes i to punkt.

- Det å være nær, og å skape rom og møteplasser for *alle* i nærmiljøet.
- Det å inkludere flest mulig i menigheten, ikke nødvendigvis til de samme møteplassene og aktivitetene, men ha en bredde i aktivitetene i forhold til behov og alder.

For meg handler det om å se det usynlige menneske, det vi ikke ser på utsiden, se de som sliter med psykisk, rus, ensomhet, eller bare de som behøver å bli sett, bekreftet og inkludert. For det har vi alle behov for. D8

D8 sier her at det er viktig å se det usynlige menneske, i en travel hverdag er det lett å overse. Det er det også når det er mange tilstede på et arrangement. Å inkludere må være at man som kirke rommer alle mennesker og den hverdagen det enkelte mennesket befinner seg i.

Mennesker er i stadig utvikling og hverdagen er i stadig bevegelse. For noen fyller alvorlige hendelser som begravelse, ulykker mye i tilværelsen. For andre er det begivenheter som bryllup og dåp som utgjør de store begivenhetene. For de fleste mennesker er det hverdagen det er mest av:

Inkludering må ikke bare være et flott ord, det er noe som må brukes aktivt i hverdagen og utføres i praksis. Alt jeg gjør som diakon gjør jeg så åpent at folk skal kunne ramle inn som den de er. Det er noe som må fungere i hverdagen. Vi har alle kommet inn i et felleskap hvor du ikke helt vet hvor du skal stille deg, stå eller sitte. Ingen ser deg (D3).

Vi skal legge til rette så mennesker har mulighet til å løfte hverandre og bruke hverandre som felleskap (D4).

Inkludering innebærer at forskjellige folk kan føle tilhørighet uavhengig av identitet og personlighet. Det skal således være plass til alle i felleskapet og fellesskapet skal være til glede og nytte for alle. Menigheten skal legge til rette så flere får mulighet til å bruke hverandre som felleskap, at mennesker møter hverandre og det kan bli et felleskap.

Jeg like ikke det ordet inkludert, for hvem er inkludert? (D1)

Inkluderende felleskap, jeg liker ikke det ordet for da sier vi noen er ekskludert. Jeg ønsker en kirke som er raus. At de føler seg hjemme at det er rom for å være annerledes. Vi skal være en tjenende kirke som møter hverandre der de er i livet enten det er i sorg eller glede (D9).

D1 og D9 peker på at alle kan føle seg ekskludert selv om man hører til felleskapet, felleskapet beveger seg hele tiden. D9 sier:

Jeg tror det er naturlig at noen ganger føler vi oss som en av dem noen ganger føler vi oss litt utafør, men det er viktig at de som ønsker et felleskap har mulighet for å bli sett og inkludert.

Svarene informantene ga på spørsmålet om hva inkluderende fellesskap innebærer, ligger nær det den enkelte informant fokuserer på i sitt daglige arbeide. D3 sier:

Min oppgave er å legge til rette.

Flere av de andre informantene svarte også at det viktigste de gjør er å legge til rette for at arrangementer skal gi en positiv opplevelse for de som kommer og for de frivillige som deltar i gjennomføringen arrangementet. For flere av de frivillige er arrangementene i seg selv et inkluderende fellesskap og et lavterskeltilbud. D4 sier:

Arrangementene vi gjennomføre i kirken er felleskap på flere nivåer: Vi gir felleskap, vi skaper felleskap, vi er et felleskap.

For denne informanten var det viktig å se det store bildet og være bevisst på at enhver som er involvert i et arrangement skal føle seg inkludert, enten vedkommende deltar som ansatt, som frivillig, eller som bruker/gjest. Det er viktig å ikke glemme at også de som deltar i den praktiske gjennomføringen av arrangementet – de som utfører oppgaver i forbindelse med alt fra forberedelse, tilberedelse, kjøkkenarbeid, vertsarbeid, og til vasking og rydding etter arrangementet – også er en del av fellesskapet. Informanten sier videre man skal kunne betrakte egen innsats som en verdi både for seg selv, i form av å kunne være del i et fellesskap med nestekjærlighet er i fokus, og for resten av menigheten. Informantene føler at de er med på å gi andre mennesker gode opplevelser, og de bidrar til at andre også kan få oppleve av å være en del av et inkluderende menighetsfellesskap. Det er også viktig at de ansatte i menigheten er oppmerksom på at noen kan oppleve ensomhet selv om de er sammen med andre. Noen ganger blir man så ivrige i gjennomføringen av arrangementet at den enkelte ikke blir sett. Derfor må det være fokus på gjestfriheten og det enkelte individ selv i større fellesskap, og selv når hovedfokus er å få gjennomført et arrangement. D3 sier:

Vi må se stort på enkeltmøtene på relasjonene, det å se den enkelte.

Flere av informantene mener at vi må lære av SMK og frimenighetene. Frimenigheten er flinkere på å se og ta i mot nye folk, mener de. Noen har et eget team som er opptatt av å inkludere og se nye. En av informantene uttrykker imidlertid det motsatte.

Jeg blir så lei noen ganger når jeg kommer inn i frimenigheter. På 5 minutter plukker de meg fra hverandre. De spør og graver av høflighet og for å være inkluderende, men for meg blir det bare for mye. jeg føler meg avkledd (D4).

En annen sier:

Ikke alle ønsker å bli sett og møtt. Vi har alle forskjellig personlighet. Noen ønsker å tilnærme seg folk og situasjonen i sitt tempo (D9).

Som inkluderende fellesskap og kirke må vi legge til rette for at mennesker opplever det som å komme til et godt og inkluderende hjem når de kommer i kirka (Mostøl s.153). D9 sier:

Nådefellesskapet, det handler ikke om aktiviteter det handler om nådefellesskapet, hvor den enkelte kan komme som den de er, bare være, ikke gjøre. Vi som kirke er for opptatt av Marta noen ganger. Det er en like viktig oppgave å bare være en del av fellesskapet.

Informanten D9 sier her at det kan bli mye aktiviteter i kirken og at det gjøres for å tiltrekke folk. Videre uttrykker D9:

Vi skal være en raus kirke, uten å gå på bekostning av det vi mener og står for. Vi skal møte folk der de er i livet og gi rom for annerledeshet.

D5 beskriver fellesskapet som et annerledes rom, et annerledes møtested, vegger som ikke finnes. Hvor hver enkelt kan få gå i sine egne tanker i sitt eget tempo og på vandringen bli påminnet bibelord til ettertanke. Som sagt ovenfor har mange mennesker det travle i dag. Livet kan for mange oppleves som hektisk, da kan det for noen være godt å kunne møte Gud i et annet rom. i en annen stillhet. D5 sier: *Og jeg får være i Guds nærvær, taus, ordløs og uten krav.* Samtidig kan dette hektiske livet til andre i fellesskapet oppleves som slitsomt. Det kan bli et ork å engasjere seg og å gi av seg selv:

Jeg som akkurat er blitt pensjonist orker ikke mer, jeg har gitt nok. Det er ikke det at jeg ikke engasjerer meg, men det må også være noe for meg. Jeg har akkurat laget en bønnesti som går rundt eiendommen på et lokalt leirsted i distriktet. Det tar ca. 1 time å gå. Dette blir som en bønnevandring ute i naturen. _Her kan jeg ta med ikke-religiøse på vandringen og gi de et annet møte med Gud enn det de får i kirken (D5).

4.2 Lavterskel

På spørsmål om hva de legger i ordet lavterskel svarer noen av informantene at det første de tenker på er Kirkens Bymisjon eller Frelsesarmeen, de som har suppekjøkken eller deler ut såpe og driver herberger for rusmisbrukere. Når jeg spør dem om de ikke har lavterskeltilbud i menigheten svare alle at jo det har de forsåvidt, men det er som regel med en andakt. Flere mener at det da vel egentlig ikke er snakk om lavterskel. Informantene fra SMK var veldig tydelige på at de har lavterskel hver dag - der kommer og går folk uten at det er noen regi. Kaffe og vafler er for alle:

Lavterskel er en møteplass uten andakt, opplegg eller regi. Bare det og komme få et måltid mat og være og føle seg møtt (D3).

Lavterskel er tiltaksarrangement som gjør at folk føler seg komfortabel med å komme, selv om de vanligvis ikke ville gått i kirken (D1).

Da tenker jeg det er noe som er lett å være med på, det handler om å kjenne at der er plass til meg (D4).

Det å møte folk der de er i livet, studenter eldre, barn. Det er mange ensomme der ute, mange studenter som har det kjipt og mange krav (D9).

Vi som diakoner må reflektere rundt hvordan vi kan skape gode møteplasser, hvordan kan vi lage gode felleskap så flere får treffe hverandre (D7).

Jeg hater ordet lavterskel, det skal ikke være terskel (D6).

De fleste informantene svarte nesten det samme på spørsmålet om hva lavterskeltilbud er, de ser ikke på sine egne tilbud som lavterskel, men når de tenker seg om så er mange av arrangementene de har faktisk det. Men i kirken kaller man det ikke for lavterskel, man gir det andre navn i stedet.

D6 og D9 sier noe om at Gudstjenesten er den høyeste terskelen vi som kirke har. For kirkefremmede kan det å komme inn i en Gudstjeneste, og få syndsbejennelsen presentert som et av de første leddene i liturgien, være en høy terskel, og det kan oppleves som lite inkluderende og de kan føle seg fremmedgjorte:

Jeg hater at vi starter Gudstjenesten med syndsbejennelsen; det er høyeste terskel det (D6).

D6 sier her at mennesker skremmes bort fra kirken ved at Gudstjenesten starter med syndsbekjennelsen. Videre sier informanten at det mennesker heller skulle få oppleve i gudstjenesten er nåde. Det kan bli voldsomt for en kirkefremmed å bli møtt med: *Jeg er et syndig menneske som har krenket deg med tanker ord og gjerninger.* D9 sier:

Tenk på Gudstjenesten. Det må være den høyeste terskelen i kirken. Vi møtes med syndsbekjennelsen, vi synger Kyrie eleison. Mange av de som går i kirken hver søndag vet ikke hva det betyr. Vi reiser oss opp og ned, liturgien skal følges. Dette kan for mange kjennes som høyterskel og utenforskap.

D9 sier det vi tror er lavterskel og legger til rette for lavterskel kan for andre oppleves som høyterskel. Informanten (D9) presiserer at:

...kirkeansatte er så inne i sin egen terminologi at man noen ganger glemmer språket vi bruker, både det muntlige og det kroppslige språk.

Jeg blir utfordret av bibelen, det handler om å invitere de som behøver det mest. Det å invitere mennesker som vi ikke liker. Dette har jobba i meg både som diakon og privatperson.

Flere av informantene påpeker at man ofte er seg selv nok, og at det i menighetsfelleskapene noen ganger danne klikker. Noen sier at det er naturlig at det dannes klikker, for mange mennesker går i kirken for å få et fellesskap, og det kan være for mange til at man kan bli kjent med alle. Derfor mener noen av informantene at det må respekteres at de som kommer i fellesskapet er i forskjellige perioder i livet, og det er ikke alltid alle klare å være like inkluderende overfor alle:

Alle disse felleskapene vi har i kirken, som ikke vil dele seg eller ta i mot nye mennesker. For vi er jo blitt så godt kjent nå, og vi vil være sammen med de vi liker aller mest (D3).

Gjестfrihet et bibelsk ord, der har vi mye å lære av andre kulturer. I Norge lever vi veldig organisert, folk kvier seg for å invitere folk de ikke kjenner (D1).

D1 peker her på at vi burde lære fra andre kulturer når det gjelder å invitere inn. Informanten påpeker at mange andre kulturer er flinke til å invitere til måltidsfelleskap. Her er nordmenn mer reserverte:

Hvis vi bare inkluderer 10 min[utter] på kirkekaffe, men ikke inviterer hjem, er vi ikke inkluderende nok. Vi må streke oss lengre og vise gjestfrihet (D9).

Det å være menneske, det å leve et liv, det å være en del av et lokalsamfunn, en arbeidsplass, eller en familie, kan i noen perioder i livet være krevende for mange. Å nå inn til mennesker i disse forskjellige fasene i livet kan være vanskelig. Dessuten kan det for mange være vanskelig å søke hjelp når man er mest sårbar, selv om det kanskje er da man behøver fellesskapet mest. D6 møter mennesker hver dag som kommer med sin fortvilelse og sine hverdags problem store og små. De kommer med en krøllet lapp som de trekker opp fra lommen og legger i bønnekrukken.

Hvem drømte om at det sprukne leirkar skulle fylles opp med bønnelapper og bok-butikken skulle bli en plass for forbønn. Folk kommer inn fra gata, tar en krøllete lapp fra lommen som er skrevet på kjøkkenbordet hjemme, legger lappen i bønnekrukka og går igjen. Det er lavterskel det. De vet jeg ber og velsigner bønnekrukka hver dag, idet jeg går forbi legger jeg noen ganger hånden på krukka. Troende mennesker som kommer inn i butikken kan også sette seg ned og velsigne lappene som ligger oppi. Dette gjør noe med oss alle. Bordet hvor bønnekrukka står er en stillhetens oase. Siste gang jeg tømte krukka var det 500 lapper i den. Nå må jeg tømme igjen. Jeg får helt unike samtaler med folk, helt spesielt at jeg kan ha samtaler her i butikkens åpningstider. Noen ganger ber jeg en stille bønn: «Kjære Gud ikke la det komme kunder nå (D6).

Det er et sterkt det som D6 forteller her, det at mennesker, troende som ikke-troende, kommer forbi en butikk på gaten og legger en bønnelapp oppi en leirkrukke. Det sier noe om at det ikke er så få mennesker har behov som de ikke føler de kan få dekket på så mange andre måter. De håper at noen andre ber for dem og sender velsignelser. Da må man jo som diakon spørre seg om det at så mange bruker denne bønnekrukka kan tyde på at menighetene ikke når fram med sitt budskap om å være der for alle som trenger dem.

4.3 Tilhørighet til kirken og hverdagsmenigheten

Det kommer fram av intervjuene at folk er glade i kirken sin, både som kirkebygg og som den historien kirken bærer med seg og de tradisjoner den representerer. Men det er ikke nok til å

få folk til å bruke kirken. Flere steder er kirkebygget så nytt at det i seg selv ikke har nådd å bli historisk. Det er ofte på steder der det har oppstått nye befolkninger, som i nye bydeler. D1 sier:

Kirken hos oss er fra 80 tallet, den har ikke samme betydning som en lokal kirke på landet, selv om den ligger midt i lokalsamfunnet med boliger og kjøpesenter i nærheten. Folk som bor her har ikke røtter her.

Så det er ikke nok med historie og tradisjon. Folk må gis en grunn til å komme i kirken også utenom de tradisjonelle kirke-festene, som dåp, konfirmasjon og bryllup. D3 sier at kulturen er slik at folk ikke kommer av seg selv, selv om de kunne ha lyst. Hvis man imidlertid gir dem en grunn til å komme, så kommer de, enten det er invitasjon til trosopplæring for barna, eller de blir spurt om å være med som frivillige. D3 sier at de det siste året har nådd ca. 200 personer ved å lage pilgrimsvandring fra kirke til kirke. Det blir da lagt opp slik at pilegrimsturene starter og slutter med en kort høymesse på 20 minutter. Det bruke kjente salmer og kjent liturgi. Dette prosjektet er i utgangspunktet et høyterskel-tilbud, men D3 mener de har klart å senke terskelen ved å bruke gamle kjente salmer og bønner så folk skal oppleve gjenkjennelse og stemning. Gjenkjennelse er viktig her ifølge flere informanter. Søndags-Gudstjenesten skal være noe som skjer regelmessig til bestemt tid og sted. Hele livet, selv om det er perioder i livet man ikke er like aktiv i kirken. Men kirken må være mer synlig enn det. D9 uttrykker:

DNK er ikke synlig, ikke tilgjengelig, stengte dører, menighetskontoret som ligger langt fra kirken. Vi skal jo være en folkekirke, skal vi ikke? Men er vi det? D9

Som motsetning til dette står kanskje SMK:

SMK-kontorer i lokalene, åpne dører alltid en på vakt som har ansvar for å ta i mot folk og hilse på dem og se dem. D9

D9 kommenterer her kirken hjemme og kirken i utlandet, ved dette vises noe om hva som er forskjell på de to kirkene. Den ene har åpne dører mye av tiden, og det er kirkelig ansatte til stede som tar imot folk når de kommer til kirken. SMK er åpen innenfor faste åpningstider. I åpningstiden tilstrebes det at det alltid er noen som kan være sammen med, og snakke med gjestene over en kopp kaffe og en vaffel. Gjestene kan være fastboende nordmenn, som da kommer til kirken som 'hverdagsmennesker', dvs. at kirken er en del av deres hverdag i det

nye landet. Gjestene kan også være tilreisende som kommer innom fordi de skal delta som gjester ved kirkens tradisjonelle ritualer, eller de legger veien forbi som turist i et fremmed land. I Norge opplever man derimot ofte at kirkedørene er låste og de ansatte sitter på menighetskontoret. Dette er en helt annen måte å drive kirke på. Den ideelle hverdagsmenigheten er en åpen kirke som i stor grad er tilgjengelig for folk i deres hverdag. SMK er som beskrevet et eksempel på dette, selv om det også finnes kirker innenfor DNK som har faste åpningstider. Imidlertid er DNK organisert på en annen måte enn SMK, så det vil kreve en del endringer av struktur og organisering for DNK å kunne være åpne på den måten SMK er det. Allikevel kan det kanskje være noe DNK kan strekke seg etter for å få flere mennesker til å benytte menighetenes tilbud. D9 sier:

Jeg elsker lørdagen på SMK, det er noe magisk med det felleskapet. Her vises mangfoldet. Mennesker som har ekstra store utfordringer psykisk, fysisk de lukter er skitne, men de blir inkludert i felleskapet. Bryllupsgjester og brudepar, småbarns mødre, studenter, turister, her samles folk for å spise en «kjedelig» lørdagsgrøt, hvor felleskapet kanskje betyr mer en grøten det er magisk det yrer av liv, dette felleskapet er unikt på tvers av generasjoner på tvers av livssituasjon, på tvers av sorg og glede.

Det at denne informanten sier at hun *elsker* lørdagen på SMK, sier noe om hvor sterk opplevelse en slik lørdag er, og hvor viktig lørdagsgrøten er både for informanten og for mange av de som kommer til SMK. Flere av de andre informantene bruker også sterke ord når de beskriver har arrangementer der de opplever å ha lykket med planlegging og gjennomføring.

Informant D8 er også inne på det å strukturere DNK i forhold til hverdagsmenigheten:

Vi som diakoner må stå på barrikaden, DNK har bygd opp et system hvor vi som kirke ikke klarer å møte folk de er, vi er for travle. Vi har arrangementer, vi har liturgi i kirken, som vi følger. Som diakon hadde jeg 3 kirker, 25 prosent i hver kirke. Jeg følte meg alene som diakon å bygge felleskap. Det behøves en stab, et menighetsråd en menighet et felles løft til å bygge menighets felleskap, ikke kun en enslig diakon.

Informanten er kanskje noe generaliserende og kanskje ikke alle diakoner i DNK vil kjenne seg igjen i dette. Imidlertid er det viktig å legge merke til at informanten føler seg alene.

Dette kan nok også være tilfelle i andre menigheter der en diakon stilling er delt mellom flere kirker. Informanten sier videre : *Jeg hører liksom ikke hjemme noe steder, jeg* (D8).

4.4 Relasjon og anerkjennelse

På spørsmål om hvordan de vurderer et begrep som 'relasjon' i forhold til sitt diakonale arbeid, svarte flere av informantene at de fleste felleskap skapes gjennom personlige møter. D1 sier at det er noe grunnleggende i oss, vi har behov for felleskap og det å være sammen med mennesker:

Vi er mennesker [og] det er veldig viktig at vi er sammen. Det er mange ensomme der ute. Vennskap, tenk på hva det betyr. Å skape relasjoner er noe som motiverer meg.

Her bekrefter informantene viktigheten av å bli sett og inkludert. Det er grunnleggende for menneske at det blir bekreftet. Andre informanter sier:

Vi har tid, det tror jeg betyr så mye, folk føler seg sett og møtt (D8).

Det å bekrefte mennesker, se de i øynene, hilse på dem eller gi en klem. Dette må skje bare noen sekunder etter folk er kommet inn i kirken, så de slipper å føle seg utilpass, men anerkjent for at de er der (D3).

Diakonene fra SMK sier at det er møtet med andre mennesker, og spesielt *måten* de blir møtt på, som gjør at folk kommer tilbake og derved bekrefter relasjoner. D8 sier:

SMK er flinke på å se folk, hilse på dem, komme dem i møte. Vi er drillet på det.

En annen av diakonene fra SMK sier at det selvsagt også kommer mennesker til SMK som ikke føler seg møtt:

Noen ganger koker det bare her [på kirka], og da kan en gjest som kommer inn i det hektiske øyeblikket kanskje føle seg oversett. (D9)

I kapittel 3 ble Honneths teori om anerkjennelse presentert. Honneth sier at vi er avhengige av anerkjennelse for å kunne fungere som mennesker. I det er det viktig at vi viser andre mennesker respekt for den og det de er. (Stålsett, 2011, s. 20; Honneth, 2008, s.1). På spørsmål rundt anerkjennelse svarte D2:

Anerkjenne er det viktigste jeg gjør, det er jo å bekrefte. At jeg har et godt blikk, Folk skal kjenne seg gode nok.

Flere informanter sier at anerkjennelse må gå begge veier. Diakonene må anerkjenne brukerne og de de arbeider sammen med og vice versa. Dette bidrar til å skape gjensidige relasjoner og legger grunnlag for en god og velfungerende kommunikasjon. D6 sier:

Anerkjennelse det må være å møte folk der de er i deres liv og det de sier. Vi behøver ikke være enige.

D6 sier det samme som diakoniplanen og kirken ønsker at diakonien skal være. Det betyr ikke så mye hvem og hva man er, det som betyr noe er hva man mener. Alle skal anerkjennes for dem de er. Informanten snakker også om at som mennesker går vi gjennom forskjellige livsfaser. Noen ganger kan det være kriser som er tunge å bære alene og hvor vi har bruk for andre til å lede oss gjennom. Andre ganger vil man glede seg sammen med noen.

4.5 Den diakonale drømmen.

Mulighetene ligger over alt. Vær synlig i miljøet (D1).

Å skaffe nok frivillige kan være det som kan gjøre det vanskelig å nå drømmen om et stort fellesskap for alle som vil være med. D1 uttrykker at mulighetene for å bygge lavterskeltilbud i menigheten ligger over alt. Det kan imidlertid være vanskelig å finne fram til nok mennesker som brenner for de samme ideene og er villige til å gi tid og krefter kan være krevende.

Informantene hadde mange ideer om hvordan gode fellesskap kan skapes. Noen sa at hele menigheten et ansvar i å strekke ut en hånd og hilse på de andre i menigheten slik at alle møtes med et smil og et åpent blikk. Folk må oppleve at det de formidler blir tatt på alvor. Da skapes det rom for inkludering og det gis en følelse av fellesskap. Dette må være et felles løft og et bevisst felles ansvar for alle i menigheten, både de ansatte i staben, og de frivillige, samt menighetsrådet. Dette kan kanskje oppsummeres i det informantene D1, D4 og D5 sier:

Det å bli invitert hjem til noen betyr mye, det å bli invitert personlig skaper vennskap. Der har menigheten et stort ansvar (D1).

Vi må skape flere møteplasser; fellesskap som det er lett å invitere til. Som i noen kirker hvor det inviteres til familiemiddag, hvor vi kan komme rett etter henting i barnehage og SFO og få servert en barnevennlig middag til en rimelig pris (D4).

Vi må finne andre måter å være sammen på, vi behøver fellesskapet, men ikke i de gamle formene som bønnegrupper og bibelfelleskap, dette er jeg trøtt på. (D5).

D5 sier at man må skape forskjellige typer felleskap slik at en når ut til flest mulig. Mennesker er forskjellige, og det vil alltid være noen som synte det er for mye av noe og for lite av noe annet. Slik er det å drive menighet. Det er kanskje sentralt å lage interesse-grupper og la folk få velge hvordan de vil engasjere seg og hva de vil engasjere seg i. Kanskje skal hele menigheten inviteres med på råd når det planlegges å lage nye grupper, så de som har lyst kan få lov til å bidra til det de er gode til. Det kan kanskje bidra til følelse av inkludering og fellesskap. Det å være en folkekirke gir en mulighet til å nå en bred del av befolkningen. Imidlertid kan det bli problematisk hvis målgruppene for tilbudene favner for bredt. D5 sier:

Menn må ha andre felleskap en kvinner. Jeg som mann ønsker å gjøre noe praktisk, det kan være å gå tur, snekre, fikse bil.

Informanten uttrykker et ønske om å starte en praktisk sorggruppe for menn, fordi *menn ikke er skapt til å sitte i sirkel og snakke om for eksempel sorg*. Selv om ikke alle menn er like, mener informanten at de fleste menn liker å gjøre praktiske ting sammen og at det kan åpne opp for mange gode samtaler. Kirken må altså våge å tenke nytt og annerledes om fellesskap, og møte mennesker på flere plan og på flere ulike måter.

Flere informanter gir uttrykker at de ser på seg selv og sine ferdigheter som redskap for Gud til bruk i menighetsarbeidet. D3 understreker imidlertid at det ikke er mennesket som skal skape tro og få kirken til å vokse. Menneskene kan stille med de ferdighetene den enkelte har og med slik legge til rette for at andre kan få møte kirken og det den står for. D3 sier:

Alt jeg gjør har en verdi i seg selv. Mennesker er ikke et objekt for at kirken skal vokse. Jeg kan ikke få mennesker til å tro. Min oppgave er å legge til rette. Så er det opp til Gud og skape tro.

4.6 Hva skal til for at mennesker tar kontakt med kirken?

Flere steder ligger det lokale kirkebygget midt i sentrum eller midt i boligområdet som et klenodium, et praktbygg. Dørene er mer stengte enn åpne, og det er ikke alltid like lett å forstå at det foregår ting både i kirken og i menighetene selv når dørene er stengte. Noen av informantene er inne på at menighetene må være synlige i lokalsamfunnet. Det å kunne bety

noe for nærmiljøet i bygd og by er viktig. De ansatte i menighetene må bevege seg ut av kontorene og vekk fra kirkeveggene for å møte folk. D9 sier:

Vi må ut og møte folk i nærmiljøet, på sykehjem, studieplasser, strikkekafeer. Bygge relasjoner. Gjøre oss som kirke synlige, la mennesker få møte oss.

D8 sier også noe om dette:

Hos oss i SMK er vi bevisst på det å være synlig. Vi steiker vafler, koker kaffe, og tar med oss ut der vi vet vi treffer nordmenn. Det kan være på studiesteder, skipsbesøk, sykehus, på stranden, norske bedrifter og norske klubber.

Dessuten er det viktig at kirkebygget oppleves som åpent og inviterende på alle plan, både til gudstjeneste og stillhet, men også til andre former for fellesskap. Det handler om å sette fokus på det som samler og bygger gode relasjoner. (Mosdøl; 2008, s.154). D1 sier:

Det at kirken ligger midt i bydelen gir oss store muligheter. Vi er 3 forskjellige kirkesamfunn som bruker kirken til sine Gudstjenester og samlinger. Noen ganger gjennom året har vi det vi kaller sammen-Gudstjenester. Dette er utrolig givende.

Informantene peker også på at samarbeide med andre er viktig. Det å være fler om en aktivitet gir dobbel glede, og dobbel frustrasjon om det ikke fungerer, men da har man noen å dele det med. D1 sier:

Vi skal ikke bare møte folk, like viktig er det med samarbeid med andre arena i lokalsamfunnet, slik som frivillighetssentralen, idrettslag, kulturskolen, kommunen.

Videre sier D7:

Vi bør lage arenaer der vi bare snakker sammen, blir kjent bygger relasjoner; folk i dag er travle. Det å gå i kirken hjemme er å gå og sette seg i benken og se den foran seg i nakken for så etter Gudstjenesten å gå hjem igjen.

Flere av informantene uttrykker altså et ønske om å gå ut og møte mennesker der de befinner seg. De ønsker å bygge relasjoner og å være synlig i nærmiljøet. De ønsket å invitere seg selv til skoler, andres arrangementer, og å gå på den samme kafeen en bestemt dag i uken med diakon-skjorte på, for å komme i kontakt med mennesker. Derfra kan det bygges nettverk og relasjoner.

5 DRØFTING

Som nevnt i teorikapitlet, har lavterskeltilbud vært en del av DNKs virke i generasjoner selv om aktivitetene kanskje har blitt omtalt med andre ord opp gjennom tiden.

5.1 Diakoni og lavterskeltilbud

I Den norske Kirkes diakoniplan (Kirkerådet, 2008, s. 8). utfordres diakonien til å være der få eller ingen bryr seg. Diakonien skal være Kirkens omsorgstjeneste. Slik kan den bidra til å skape et varmere samfunn, både på lokalplan og på nasjonalt plan. Ved å tilby lavterskeltilbud skal diakonien være der få andre har tiltak, eller der andre tiltak og tilbud ikke er 'lavterskel nok' for alle. Kirkens lavterskeltilbud skal via diakonien formidle til mennesker at de er verdifulle, menneske er det vesen som ser, men som også overser. D3 sier:

Det å bekrefte mennesker, se de i øynene, hilse på dem eller gi en klem. Dette må skje bare noen sekunder etter folk er kommet inn i kirken, så de slipper å føle seg utilpass, men anerkjent.

Sosiale fellesskap kan utfordres av større eller mindre livskriser hos den enkelte. Innledningsvis ble det nevnt at livskriser er et økende problem i befolkningen (Vegge, 2015, s. 7). Dette kan skyldes at nettverket til den enkelte lett smuldrer opp når mennesker kommer i krise. Noen opplever også at faktorer som en ustabil oppvekst eller mobbing gjør det vanskelig for dem å gå inn i sosiale fellesskaper. Diakoniplanen sier at diakoner skal være til hjelp og støtte for de utsatte gruppene. I de utsatte gruppene er det ikke sjelden mennesker som av en eller annen grunn har vanskelig for å inngå i sosiale fellesskap. Lavterskeltilbud kan kanskje hjelpe til med å skape et nettverk for disse menneskene. Relasjoner som oppstår i slike grupper kan utvikle seg til vennskap og bidra til å forhindre ensomhet og isolasjon. Gruppene gir også mange et fast holdepunkt i hverdagen, det å ha noe å gå til. Vite at der er noen som venter og spør etter deg om du ikke kommer er verdifullt for psykisk helse. Underlid, Dyregrov og Thuen fokuserer på hvordan hjelperen kan møte noen av disse utfordringene med kunnskap, kompetanse, empati og omsorg (Underlid, Dyregrov og Thuen, 2016. s. 231). Hjelperen, som i sammenheng med denne studien er diakonen, er da det kompetente personale som er en nødvendighet for at et sosialt tilbud skal kunne ses på som et lavterskeltilbud. Imidlertid skal man være varsom når man inviterer til et lavterskeltilbud for

utsatte grupper og mennesker i krise. De som skal hjelpe i slike tilbud må være tydelige uten at de er invaderende, slik som beskrevet av D4: Brukernes grenser må ses og respekteres.

I rapporten «Liv i mangfoldig felleskap» brukes begrepet ‘conviviality’, som i denne sammenheng beskriver kunsten å leve sammen (Det lutherske verdensforbund, 2013, s. 21-23). Begrepet ble først brukt av filosofen Ivan Illich i hans beskrivelse av medmenneskelige relasjoner og forbindelsen mellom mennesker og miljøet rundt dem (ibid.). Begrepet er senere brukt for å beskrive det multikulturelle samliv i et samfunn. I livet i et mangfoldig fellesskap anerkjennes den gjensidig avhengighet i de kreative relasjonene mellom mennesker (ibid.). Dette kan gi rom for vennskap. Korslien sier at conviviality beskriver hvordan felleskap kan bli dannet på bakgrunn av forskjellig etnisitet og forskjellige sosiale posisjoner, og hvordan slike fellesskap kan være avhengige av hverandre. (Korslien, 2016, s. 112-113). Hvis man har conviviality i tankene når man skal være med på å bygge tilbud i lokalsamfunnet, kan det dermed bidra til å skape lokalsamfunn der personer og grupper kan leve sammen side om side og sammen bidra til at lokalsamfunnet blir godt å leve i for alle. Mangfoldighet kan da styrke grunnlaget for lokalsamfunnet ved at fellesskapet omfatter flere forskjellige sider ved livet. På den måten kan alle delta i, og bidra til, fellesskapet. Noen har fortellinger eller ferdigheter de kan formidle, andre kan koke kaffe eller servere. Atter andre har nok med å være en del av fellesskapet som sitt bidrag, et fellesskap der mennesker kan søke å få oppfylt det grunnleggende behovet for å bli sett og bekreftet. I et slikt fellesskap kan det da bygges nye aktiviteter, som kanskje tiltrekker enda flere mennesker. Dietrich sier at diakonen får en bindeleddsfunksjon mellom menigheten og samfunn i DNKs diakoniplan fra 2008 (Dietrich, 2011, s. 47). Hvis da conviviality trekkes inn i dette bindeleddet, kan det diakonale arbeidet i menigheten bidra til en kreativ videre utvikling av både menighet og lokalsamfunn, til glede og nytte for hele lokalsamfunnet.

I tillegg til livet i mangfoldig felleskap viser rapporten «Liv i mangfoldig felleskap» til to andre hovedlinjer for diakonien: verdighet og rettferdighet (Det lutherske verdensforbund, 2013, s. 21-23). Dette samsvarer med DNKs plan for diakoni. Flere menigheter bygger allerede på dette. Det er allikevel viktig med en fortsatt bevisstgjøring på området, og at menighetene utfordres til ha dette med i tankene når lavtersktilbud skal videreutvikles og nye lavtersktilbud skal skapes. Det vil da være viktig å nå ut til grupper og personer som kirken ikke vanligvis er i kontakt med. Ifølge rapporten har den kristne kirke et dobbelt kall - den

skal både tjene Gud og de som lider (ibid, s. 3 og 19). Man kan spørre seg om hva som menes med 'de som lider', om det er mennesker i dype kriser, eller om det er 'hverdagsmennesket' med sine hverdagsproblemer. Jesus gikk langs landeveien og helbredet syke og drev ut onde ånder der han befant seg. Jesus møtte på den måten 'hverdagsmenneskene der de var til enhver tid, og hjalp dem der og da. 'De som lider' omfatter da kanskje alle mennesker, fordi de aller fleste opplever at livet kan være vanskelig av og til. Mange av de menneskene Jesus møtte var imidlertid utstøtte eller de var på kant med samfunnet. Den måten Jesus møtte dem på, som verdige hans oppmerksomhet og hjelp, kan gi en pekepinn om at 'de som lider' også omfatter utstøtte grupper i samfunnet. Da må man se på hvilke grupper som er 'de utstøtte' i dag. Det er vel det man i dag kaller 'utsatte grupper', for eksempel arbeidsløse, funksjonshemmede, uføretrygdede, kriminelle, psykisk syke mennesker, mennesker fra fremmede kulturer eller med andre trosretninger, unge som faller utenfor utdanningssystemet, unge, enslige mødre. Lavterskeltilbud henvender seg ofte til disse gruppene. Men hvis 'de som lider' også omfatter 'hverdagsmennesket' med sine 'hverdagslidelser', skulle det kanskje vært slik at lavterskeltilbud var til for alle, ikke kun for de såkalte utsatte gruppene. Det kan derfor være interessant å ha dette i tankene når man som menighet skal bygge lavterskeltilbud.

Det er tilsynelatende ikke skrevet noe om lavterskeltilbud i 'Plan for diakoni' (Kirkerådet, 2008). Imidlertid sier planens fire punkter noe om det å inkludere og å vise gjestfrihet, samt at den snakker om inkluderende felleskap og vern om skaperverket. Den er evangeliet i handling og blir uttrykt gjennom nestekjærlighet, inkluderende felleskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet» (Kirkerådet 2008, s. 9).

5.2 Å bygge et inkluderende felleskap

Å skape et inkluderende fellesskap handler om å skape et fellesskap for alle som ønsker det, og å skape rom for et mangfold av ulike perspektiver, erfaringer og kulturer. Det handler om å skape økt forståelse og kunnskap om andre og om oss selv. Sirris og Sporheim legger vekt på at man må holde kontakt med grasrotnivået, og gjerne være tett på og delaktig. (Sirris og Sporheim, 2018, s. 60).

Tar man utgangspunkt i rapporten 'Liv i mangfoldig fellesskap'(Det Luthersek verdensfobund, 2013), der det står at man skal tjene 'de som lider', det må diskuteres hvem

‘de som lider er’. Igjen blir det da et spørsmål om det er de ‘utsatte gruppene’ eller ‘hverdagsmennesket’. Det kan diskuteres om ‘de som lider’ er en egen gruppe, eller om det faktisk er alle mennesker. Man kan spørre om alle faktisk opplever like mye lidelse. Det kan vel sies at noen mennesker er mer utsatte for lidelse enn andre. Her kan diakonien komme inn for å være ekstra mye til stede for de som er mest utsatte. Men det kan fortsatt være vanskelig å skille mellom hvem som er inkluderte og hvem som ikke er det, også teologisk. Det står i 1. Joh 2:2 at frelsesgjerningen er for hele verden. Samtidig står det i vers 15 at vi ikke skal elske verden og heller ikke det som er i den. Dette kan kanskje forklares med at kristne mennesker er *i* denne verden, men ikke *av* denne verden. Hegstad mener at det både snakkes om den skapte og falne verden og den verden som ikke ville frelses av Gud (Hegstad, 1999). Som kristen skal man altså ikke la seg påvirke av denne verden. Samtidig oppfordrer Paulus alle kristne til å være gode samfunnsborgere (ibid.). Det vil si at som kristen er man både utenfor og innenfor fellesskapet. Da kan diakonien ha den spesielle rolle det er å kunne stå for både en sosial og en hellig omsorg. I diakoniplanen for 2008 er tolkningen av diakoniens oppgaver gjort åpne og fleksible. Det betyr at den enkelte menighet selv kan og skal finne fram til de behov diakonien skal fokusere på (Kirkerådet 2008).

Hvis de diakonale tjenestene omfatter alle mennesker fordi alle er hverdagsmennesker med de utfordringer det av og til innebærer, så er også alle mennesker både givere og mottakere i det diakonale fellesskapet. Dietrich stiller spørsmål om hvem det er som hører til i kirkens felleskap, og hva som kjennetegner dette fellesskapet (Dietrich, S, 2011). Er det kun de som er medlemmer i DNK som er inkludert i fellesskapet eller er det de faste kirkegjengerne? Hva med de som engasjerer seg i menighetsarbeidet, men ikke så ofte kommer til Gudstjeneste, eller de som ofte kommer på de sosiale arrangementene, men som aldri er til stede under Høymessen? Når noen er inkluderte innebærer det at noe annet er ekskludert (Dietrich, 2011, s.51). Hvis derimot alle mennesker er med som likeverdige givere og mottakere gir det ingen mening å snakke om ‘inkludering’ og ‘ekskludering’. I planen for diakoni sies det lite om hva DNKs fellesskapet egentlig skal være, til tross for at begrepet ‘inkludering’ brukes ofte. Dietrich mener at hvis man setter rammer rundt fellesskapet i menigheten vil noen bli inkludert mot sin vilje, og andre, som føler de er en del av fellesskapet blir ekskludert. (Dietrich, 2011, s. 70-71). Dietrich spør seg: ‘Hva er Kirken om noen er inkluderte og andre ikke?’ og hun svarer på det ved å si at kirken ikke *har* et felleskap, men at Kirken *er* et

felleskap. Da blir det bedre om begrepet 'inkluderende fellesskap' byttes ut med et begrep som 'åpent felleskap' (ibid., s. 55). Ifølge Dietrich vil det da tydeliggjøres at kirken anser gjensidighet og respekt som grunnleggende verdier, og at kirken dermed blir med åpen og likeverdig (Dietrich, 2011). Det kan derimot tenkes at hvis fellesskapet ikke lenger har tydelige rammer kan det være vanskelig for den enkelte å vite om dette fellesskapet faktisk er noe for dem. Hvis det er for åpent, og er for alle, kan noen kanskje blir litt engstelige for om de faktisk regnes med blant 'alle'. Kanskje man ikke føler seg så inkludert blant alle. Hvis fellesskapet da er helt åpnet må man da på en måte selv sørge for å bli inkludert, og det er ikke sikkert alle klarer det. Diakoniplanen (Kirkerådet 2008) sier at kirken skal være et fellesskap der alle både kan være ytere og mottakere. Da snakker man kanskje om den symmetri som Honneth mener må være til stede for at et fellesskap skal kunne fungere (Honneth, 2008, s. 134-135). Det er viktig at fellesskapet anerkjenner enkeltpersonens egenskaper og at den enkeltes evner blir synlig og sees på som viktig i forhold til fellesskapet. Honneth sier videre at man må se på anerkjennelse som solidaritet. Det å anerkjenne den enkeltes ferdigheter og at de er verdifulle i samfunnet (ibid.).

Samfunnet i dag er mer flerkulturelt og mer sammensatt en tidligere og mange opplever ensomhet og utenforskap. Honneth snakker om anerkjennelse som personens ferdighet og hvordan den blir brukt av personen for å delta i samfunnet. Inkludering handler om å skape mangfoldige arenaer. Det handler om å se at ulike perspektiver og erfaringer er en ressurs for samfunnet og en mulighet for å styrke nærmiljøet. Globalisering og et flerkulturelt samfunn preger Norge i dag. Mer i de større byene enn i bygdene. Ved flyktningkrisen i 2015 ble bygde-Norge presentert for flerkulturell innflytelse ved at flyktninger ble innlosjert på mottak i kommunene. Fauske sier at utfordringen med globalisering er å kunne muliggjøre en demokratisk utvikling slik at det blir en utveksling av kultur, identitet, livssyn, og inkludering (Fauske, 2003, s. 36). D1 peker på at vi burde lære av andre kulturer i forhold til det å invitere inn. Fauske påpeker i at mange av de andre kulturene er man flinke til å invitere til et måltidsfellesskap. Nordmenn er tradisjonelt mer reserverte.

Kirkerådet 2008 påpeker at «Det grunnleggende i den kristne tro er at mennesker er skapt til fellesskap. Gode fellesskap gir alle mulighet til å gi og ta» (Kirkerådet, 2008; s.18) Alle i menigheten har ansvar for fellesskapet, men diakonen har et overordnet ansvar. På spørsmål til informantene om hva de legger i begrepet 'inkluderende fellesskap', svarer D3 at inkludering

må ikke bare være flotte ord, det er noe som må brukes aktivt i hverdagen og utføres i praksis. D8 sier:

Alt jeg gjør som diakon gjør jeg så åpent at folk skal kunne ramle inn som den de er. Det viktig å se det usynlige mennesket, eller bare de som behøver å bli sett, bekreftet og inkludert.

Et eksempel fra hverdagen er D2 som inviterer skoleungdom til tomatsuppe på mandager etter skoletid. 120 ungdomsskoleelever har i gjennomsnitt vært innom på disse mandagene.

Det er imidlertid ikke alltid at fellesskap som er ment å være inkluderende som oppleves slik. For eksempel sier D4:

Jeg blir så lei noen ganger når jeg kommer inn i frimenigheter. På fem minutter plukker de meg fra hverandre. De spør og graver av høflighet og for å være inkluderende, men for meg blir det bare for mye. Jeg føler meg avkledd.

Dette er noe som må tas alvorlig. Mennesker må få komme til kirken og sitte på bakerste benk. De må få lov til å være anonyme og ikke bli sett om det er det de ønsker. D4 sier videre:

Det er en fin balanse og øyet må trenes. Hvem ønsker å bli inkludert, hvem ønsker å bli sett og hvem ønsker ikke det.

Det kan være mange grunner til at mennesker ikke ønsker å bli sett. Her er det snakk om 'den omvendte godheten'. Det er noen som ønsker å delta i et fellesskap eller som vil være en del av det, men allikevel har et ønske om å være anonym. For noen kan kanskje et slikt ønske om å være anonym ha utgangspunkt i at det allikevel er en asymmetri mellom giver og mottaker i fellesskapet. Det vil si at rollene er utydelige. De som ikke har ressurser til å inkludere seg selv kan falle utenfor. Derfor er det ikke sikkert at diakonien ikke skal være tydelig på at den er i giverrollen. Symmetrien kan kanskje holdes innad i det fellesskapet diakonien innbyr til, men diakonien må selv være tydelig på at det er den som er giver ved å åpne for slike fellesskap og ved å ha en viss styrende rolle. Skal diakonien være til hjelp for mennesker som lider må den kunne være hjelper. På den annen side møter diakonien selv utfordringer og kan selv bli mottakere av omsorg fra kirken.

I rapporten 'Liv i mangfoldig tjeneste' pekes det på at relasjonene mennesker i mellom er det som motiverer til å delta i diakonale tjenester (Luthersk Verdensforbund, 2013, s.15). D1 sier:

For å bygge lavterskeltilbud er man avhengig av frivillige. «Vi er mennesker [og] det er veldig viktig at vi er sammen. Det er mange ensomme der ute. Vennskap, tenk på hva det betyr. Å skape relasjoner er noe som motiverer meg.

Hvordan kan man i praksis bygge et fellesskap som både inkluderer de som kanskje føler seg litt alene, og som samtidig kan føre til frivillig tjeneste i lokalmiljøet? Hvordan kan man skape en balanse mellom givere og mottakere, og kanskje bidra til at de som kommer inn i fellesskapet hovedsakelig som mottakere senere også kan bli givere, eller frivillige? Her følger en erfaring fra studieleder og menighet en som studieleder har diakonalt ansvar for, om hvordan det kan gjøres:

Å bygge fellesskap ut fra babysang.

Det startet med å invitere til babysang, her synges både kjente barnesanger og åndelig sanger. Den minste gruppen holder til i selve kirkerommet, og gruppen med litt større barn holder til i menighetssalen.

En dag annenhver uke inviteres de samme familier og menighetens familie til en enkel og billig familiemiddag i kirken. Da kommer familiene ofte direkte fra barnehage og arbeid. Her er det kun bordverset som er av åndelig innsalg. Etter middagen inviteres barna fra 4-6 år til barnekor. Er det mulighet for det går en av foreldrene hjem med det eller de barna som ikke er med i barnekoret, mens den andre blir igjen i kirken. Menigheten passer på å ha frivillige med som kan være miljøarbeidere og skape god og romslig stemning, og sitte med de som er igjen som ikke har andre å sitte med.

To kvelder i halvåret inviteres alle barnefamilier til familiekveld med pizza og smågodt. Før pizza blir det spilt et enkelt dukketeater med handling fra bibelhistorien.

Under pizzakvelden i mai ble det invitert til fellesgrill, rydding av søppel og oppussing av lekeplassen i Trollskogen som blir brukt av mange av barnefamiliene i nærmiljøet. Babysang-foreldre ble bedt om å ta med seg en vennefamilie som ikke går på babysang til dette arrangementet.

Denne fellesgrillen ble lagt til lørdagen før en familiegudstjenesten hvor barnekoret skulle synges. Barna ble bedt om å plukke litt grener og blomster fra naturen som ble brukt som

alterbukett i Gudstjenesten dagen etter. Familiegudstjenesten ble avslutte med kirkekaffe med boller og saft.

For å inkludere i menigheten blir familiene spurt om de ønsker å være med i et felleskap som kan være alt fra en joggegruppe, bibelgruppe, strikkegruppe. Dette for å inkludere og tilby felleskap i menigheten.

Ved å besøke helsestasjonen og markedsføre babysang på sosiale medier ble nybakte foreldre invitert til samlingen.

5.3 Anerkjennelse

I teorikapitlet refererte man til Honneths anerkjennelsesteori (Honneth 2008) og til Korslien (Korslien, 2009), som har skrevet om anerkjennelsens plass i diakonien. Honneth peker på at anerkjennelse av identitet er viktig både i kjærlighet og vennskap. Når et menneske blir anerkjent og bekreftet settes det i stand til å uttrykke seg og verdsette seg selv, noe som er et grunnlag for å kunne handle og være aktiv i felleskap og det samfunn vedkommende er en del av (Korslien, 2009). D2 sier:

Anerkjenne er det viktigste jeg gjør, det er jo å bekrefte. At jeg har et godt blikk, Folk skal kjenne seg gode nok.

Det er mange måter å bekrefte hverandre på og det er mange måte å oppfatte bekræftelse på. Ulikheter blant mennesker gjør at tilbakemeldinger tolkes forskjellig. Imanuel Levinas sier at menneskelighet begynner i ansiktet, ved at et annet menneske ses og bekräftes. Det å møte et blikk, det å få øyekontakt og det å høre og å lytte, og det å se et annet menneskes ansiktsuttrykk kan fortelle mye (Kirkerådet 2008, s.14). Det kan fortelle at noen er sårbare, eller at noen er glade at noen er triste. Alle mennesker bærer på en historie, og det er viktig å bli sett og bekreftet i forhold til den historien man bærer med seg. Det er å bli anerkjent og respektert for den man er. Det åpner muligheter for nye muligheter fordi det at noen ser og bryr seg kan gi mennesker håp og ny giv. Honneth snakker om at det er en rettighet for mennesket og for å delta i samfunnet ,alle må få mulighet til den samme rettigheten, skolegang er et eksempel på det. Honneth mener en slik rettighet bør være garantert ved lov for alle, det gir enkeltpersonen en mulighet til å oppnå en viss levestandard. og ut fra det gis det personen et vilkår til å bli en «moralsk» samfunnsborger. (Honneth, 2008, s. 125). D6 sier:

Anerkjennelse, det må være å møte folk der de er i deres liv og i det de sier. Vi behøver ikke være enige.

Dessverre er det nok av eksempler på fellesskap som ikke fungerer, enten fordi fellesskapet ikke er inkluderende nok, ikke passer inn i de rammene som er satt, eller på andre måter ikke er gode nok. I kirkefellesskap og menigheter med mange mennesker kan det kanskje lettere oppstå situasjoner der mennesker ikke føler seg sett og bekreftet enn i fellesskap med færre mennesker. På den annen side kan fellesskap med færre deltakere noen ganger bli 'snevre', slik at man lettere faller utenfor om man ikke 'er akkurat som de andre'. D9 sier:

Vi skal være en raus kirke, uten å gå på bekostning av det vi mener og står for. Vi skal møte folk der de er i livet og gi rom for annerledeshet.

Når Honneth snakker om anerkjennelse som solidaritet dreier det seg om en anerkjennelse av en persons ferdigheter og hvordan vedkommende bruker dette for å delta i samfunnet (Honneth, 2008, s. 134).

Man gir rom for mangfold når vedkommende blir bekreftet som den personen de er. Som menneske går man igjennom forskjellige livsfaser. Dette innebærer at det noen ganger er det en selv som har ekstra bruk for anerkjennelse og bekreftelse, og andre ganger er det en selv som kan gi andre hjelp så de opplever å bli anerkjent og bekreftet. D4 sier:

Vi bør lage arenaer der vi bare snakker sammen, blir kjent bygger relasjoner, folk i dag er travle. Det å gå i kirken hjemme er å gå og sette seg i benken og se den foran seg i nakken for så etter Gudstjenesten å gå hjem igjen.

5.4 Gjestfrihet

Mosdøl sier i boken «Sammen i forandring» at gjestfrihet er noe som erfares av den enkelte person. Hver enkelt opplever det ut fra sitt ståsted. Det som en person opplever som inkluderende og gjestfritt, kan en annen oppleve som ekskluderende. (Mosdøl, 2011, s.153).

I Lukas 14 beskrives en innbydelse til et stort gjestebud: «Det var en gang en mann som ville arrangere et stort gjestebud. Innbydelsen til festen ble ropt ut til alle som hadde ører å høre med - på gater og streder, på veier og torg. Ingen var verdige, men alle var velkomne - fattige og vanføre, blinde og lamme.» Vertens ønske om himmelfest med fullt hus var så sterkt at han satte sitt liv inn på å realisere sin store visjon. Egentlig var denne festen ment til innbunden

gjester , men flere av de som han hadde innbudt sa nei til å komme av forskjellige årsaker . Når de som var innbudte ikke kom, ropte han ut «Kom for alt er ferdig!» border var dekket (Luk 14:23). Men ikke alle kom. Av en eller annen grunn hadde folk vanskelig for å forstå at invitasjonen faktisk gjaldt dem.

Hvorfor var det så mange som sa nei til dette gjestebudet? Hvorfor forstod de ikke at de var invitert når de ble bedt om å komme? En av grunnene kan være at de følte de ikke passet inn. Kanskje de mente de ikke var verdige nok eller fine nok. Kanskje forsto de ikke konteksten så de tenkte at de ikke passet inn i dette felleskapet. Slik kan det også være med det som arrangeres i regi av Kirken, enten det er Gudstjeneste og andre religiøse arrangementer eller lavterskeltilbud. Folk føler at de ikke passer inn til tross for at arrangørene har tenkt at de gjør det. Mange i dag føler at kirken ikke er relevant for dem, da må kirken spørre seg selv og spør de som ikke bruker kirken hvorfor? Dette kan enkelt gjøres ved å spør konfirmantforeldre som er en stor gruppe som er innom kirken hvert år mange av de er ikke kirkegjengere. Hva skal til for at de skal bruke kirken og de tilbudene som menigheten tilbyr eller hvilke tilbud kunne de ønske seg at kirken skal tilby. D4 sier, «jeg er egoist jeg søker det som passer meg». Nyland sier at det ikke er nok å bare levere det som kirken selv tror er et godt produkt, det handler om å skape en atmosfære og et klima som omgir tjenesten slik at det oppstår relasjoner mellom personer som igjen fører til samhandling mellom de forskjellige partene. (Nyland, 2007). Mennesker er forskjellige og derfor må formen på kirkens budskap tilpasses i forhold til de sammenhengene budskapet skal utformes i. Da må man se på både sosiale, kulturelle og individuelle forhold (Nyland, 2007, s227). Man må bygge relasjoner og gjøre kirken 'ufarlig', så de som blir invitert til gjestebud tør å si ja, og føler en trygghet ved å komme. De som blir inviterte må forstå at innbydelsen faktisk også gjelder dem som enkelt-individer. Terskelen inn til Kirken må være så lav som mulig, selv en lav terskel kan oppleves høy for noen. Noen av de innbudte gjestene kan oppleve enhver terskel som et hinder fordi den kan gi en følelse utenforskap uansett hvor lav den måtte være. Hva kan Kirken gjøre med det? Hvordan kan Kirken sørge for at også disse menneskene kommer til gjestebudet? Hvor lav skal terskelen egentlig være? Kan man forvente å få alle med? Kan noen ha behov for så lav terskel at det kan være vanskelig for Kirken å få dem med? Det er også viktig å påpeke at det er ikke bare kirkens terskel som er for høy, ofte blir vi som mennesker vår egen fiende noen ganger. Motet svikter selv om man hadde tenkt gå til et arrangement.

SMK har som motto å ønske folk velkommen hjemom verden rundt, og de er kjente for å være inkluderende og gjestfrie. Er man i utlandet som student, fastboende nordmann, turist, eller på jobbreise er man hos SMK alltid velkommen hjem. For de som forbinder det lokale, norske 'hjemme' med noe positivt kan det føles trygt og godt å kunne ta seg en tur 'hjem' og få servert en kopp kaffe og en vaffel, selv om man befinner seg i et annet land, og kanskje på et helt annet kontinent. Dette blant annet har dette tilbudet og gjestfriheten og inkluderingen som blir vist har det gitt SMK et troverdighetsstempel - å komme til SMK inngir en følelse av å komme hjem til et fellesskap der man er inkludert som om man var hjemme i sitt lokalmiljø og opplever sted-tilhørigheten. SMK stiller ikke krav til de som kommer, man kan være uteligger, en akterutseilt sjømann, student eller ambassadør. Alle er velkomne inn som de menneskene de måtte være. SMK skaper dermed et rom uten betingelser, de stiller ikke krav til hvem du er eller hva du er. Du får bare være, selv om et av spørsmålene som ofte blir spurt når vedkomne kommer til SMK er: «Hvor kommer du fra?» Ved å kjenne den enkeltes sted-tilhørighet blir det lettere å bidra til en følelse av tilhørighet også i SMK. (Nyland, 2007 s. 71-73) Videre spør Nyland hva er det som er viktig med å utøve gjestfrihet og gjestevenskap? Han mener det er et uttrykk for den kristnes liv i verden. «gråte med dem som gråter glede seg med de glade og lege vinn på gjestfrihet.» (Ibid, s. 71). SMK viser sin gjestfrihet ofte ved å strekke frem en hånd og hilse gjesten velkommen med et håndtrykk et smil og øyne som ser. SMK visjon har en visjon som sier velkomne hjemom verden rundt. Det å bli sett ønsket velkommen med et håndtrykk og invitasjon til et lite måltid som består av kaffe og vaffel, er med til å binde sammen holdning og handling. Nyland sier at det skjer noe når mennesker deler et måltid, han sier det oppstår en gjensidig anerkjennelse. Det skapes et fellesskap. (Nyland, 2007, s.27). Man kan spør hvordan kan DNK lære av SMK gjestfrihet? Det er vanskelig for DNK og ønske velkommen hjemom, for i Norge er folk i sitt hjemland, men kan DNK skape noe av den samme stemningen? Dette mener forsker er fullt mulig, Som D8 sa analysen, «vi er drillet på å være diakonale å se» DN kan skape en hjem følelse ved å være seg bevisst på å se og inkludere og skape stemninger. Dette kan kanskje gjøres ved å lage et eget diakonalt team av frivillige som har det som sin oppgave ved arrangement det å se og hilse på mennesker, stemninger skapes ved at atmosfære og rommet er innbydende og lukten av et godt måltid. Her lukter det godt sier mange når de kommer i SMK og kjenner lukten av vafler, Forsker mener lukten av vafler, nybakte boller eller en god middag åpner sansene våre

og en forhåpning om noe godt i vente en positiv stemning skapes. Kanskje skal man la det lukte mer vafler i DNK kan DNK fokusere mer på felleskapet i måltidet som referat til ved grøtservering tidlige i studien, Det å gjøre det ufarlig å komme til kirken, Informant D3 sier «vi må gi de en grunn til å komme i kirken». Honneth sier «Det er kun innenfor felleskapets sosiale natur at menneske kan nå frem til sin sanne utfoldelse.» (Honneth, 2008 s.15). Ved å tilby et felleskap for de som ønsker det. Ved å passe på at ikke noen blir sittende alene ved kirkekaffe og arrangements. Kan gjesten få en anerkjennelse og føle seg velkommen.

5.5 Frivillighet

Sirris og Sporheim sier i sin artikkel at felleskapet har et ansvar for å være med å bygge menigheten. De mener at de frivillige sammen med de ansatte skal ha et ansvar for å bygge menigheten ved at de blir involverte og engasjerte. Sammen med engasjement følger en følelse av ansvar for å delta, noe som igjen kan gi en følelse av medarbeiderskap (Sirris og Sporheim, 2018 s.68). Her er forsker enig med Sirris og Sporheim, men forsker mener dette har menighetens medlemmer bidrar til i alle år, som informant uttrykte de frivillige er blir eldre, det vil si de har hatt ansvar, men nå klarer ikke mer. Forsker mener at menighetene har utviklet seg til å være et aktivitetsfellesskap det vi si mange steder behøves flere frivillige for å utføre oppgaver i kirken, behovet for frivillighet er større nå en før. Når frivillige mer enn før spør «What's in it for me» må ansatte være lydhør for dette og i større grad en før spør eden enkelte har lyst til å engasjere seg i. Forsker mener det menigheten må sette opp en «stillingsannonse» på hva de har bruk for av frivillighet gjennom året som legges ut på menighetens hjemmeside, publiseres i menighetsblad og hele tiden holdes oppdatert .

Når vi forstår frivillighet gir den en ramme rundt menighetsfellesskapet og videre en forankring i ekklesiologien. Sirris og Sporheim vurderer verdien av arbeidsfellesskap og verdifellesskap i undersøkelsen sin, men ser ikke nærmere på trosfellesskapet i det de mener at det er skjedd en utvikling fra folkekirketrofsfellesskap til folkekirkearbeidsfellesskap (ibid). De fleste kirker er nå blitt til aktivitetskirker, det vil si det er et aktivt menighetsfellesskap i tillegg til søndags Gudstjeneste, med aktiviteter til forskjellige aldersgrupper. I 2003 vedtok Stortinget en egen trosopplæringsreform for barn og unge fra 0-18 år. (kirken.no). Ved reformen kommer mange faste arrangementer i kirkens regi. Dette som et tilbud i dåpsopplæringen. Dette og i kirken generelt krever flere frivillige, men for å få gjennomført

mange av arrangementene er en også avhengig av frivillige. Fauske sier det er viktig å lete etter - og å motivere de om brenner for ideene og prosjektene slik at man får rett person på rett plass. (Fauske, 2003; s.110). Det å 'eie' prosjektet som frivillig og ansatt er viktig. Det er viktig at aktiviteter følges opp, og at noen har et eierskap til aktiviteten, og en god relasjon til brukerne av aktiviteten. D4 sier at det er viktig at vedkommende både føler seg sett, inkludert og verdsatt i trosfellesskapet. Derfra skapes et ønske om å få delta og være en del av fellesskapet. Ved å inkludere og se både frivillig og bruker skapes et vi. Det å brenne for et prosjekt gjør at både frivillig og ansatt føler mestring og at dette har man tro på, og glede ved å gjennomføre.

Det kan se ut som om det ofte er de samme frivillige som går igjen i en menighet. Det kan kanskje forklares ved at det er enkelt for de ansatte å spørre de samme, samtidig som det er vanskelig å finne nye frivillige. D1 sier:

Det er utfordringer å få nok frivillige. De eldre engasjerte blir eldre og klarer ikke så mye mer.

Hvordan kan en menighet få flere frivillige? Sirris og Sporheim sier det er viktig at de som er frivillige i menigheten føler seg involvert. De må oppleve medarbeiderskap at de blir seg sett. (Sirris og Sporheim, 2018, s.59). Fretheim utdypet at de frivillige i dag spør etter hva de kan få igjen for å være frivillig. «What's in it for me», Fretheim spør om kirken kan forvente å få flere frivillige? Han sier det er viktig med strategi på frivillighet, i dag er det mer tilfeldig. Han sier også at fler kunne nok tenkt seg og vært frivillig om de bare ble spurt. (Fretheim 2014, s.129).

Ansatte i menigheten bør være bevisste og ha fokus på å spørre om andre kan tenke seg å delta. Igjen kommer relasjonen inn, for har den spurte en relasjon til den som er leder for prosjektet er det letter å si ja. Som også Fauske utdypet er det viktig med de rette person på rett plass, altså de som brenner for ideen og prosjektet. Dette gjør seg gjeldene i all frivillighet også med tanke på lavterskeltilbud. (Fauske, 2003, s.90).

Kirkerådet legger stor vekt på det frivillige engasjement og de mener at de frivillige er avgjørende for kirkens oppdrag (Kirkerådet 2008).

En mulighet for å få flere frivillige er at man involverer lokalsamfunnet i større grad. Da blir det viktig å bevege seg utenfor kirkebyggets - og menighetshusenes vegger. Også de som

vanligvis ikke bruker kirken så ofte må involveres. Noen mener at det kan kanskje være enklere å invitere frivillige til å være frivillig i et lavterskel arrangement hvor det å bygge relasjoner og være et medmenneske står mer i sentrum en forkynnelsen av evangeliet, lavterskeltilbud skal være forkynnelse av evangeliet i handling. D9 sier i intervjuet at

Vi skal være en raus kirke, uten å gå på bekostning av det vi mener og står for. Vi skal møte folk der de er i livet og gi rom for annerledeshet.

Det å invitere likemenn/kvinner de som kan ha en eller annen tilknytning til tilbudet hvor de får en mulighet til både være mottaker og frivillig. Ved arrangement for barn og ung kan man spør familiemedlemmer til å delta som frivillig. Dette kan gi en følelse av eierskap og tilhørighet og bidrar til å gi en føles av å gjør godt for andre og vise nestekjærlighet. Det å være medlem og ha medlemskontingent i et tilbud kan gi en føles av ett kollektivt eierskap. (Folkestad m.fl. 2018, s.23). Folkestad beskriver også om de forskjellige formene for frivillighet det å bli spurt om å delta innfor en bestemt tidsramme. Det å vite hva som forventes av vedkomne som frivillig gir en forutsigbarhet, om arrangementet er for kort eller lang periode. Da vet den som blir spurt hva de har å forholde seg til. Mange kommuner har en egen frivillighetssentral som kan kontaktes ved behov. Det å kontakte sitt lokale NAV kontor og få et samarbeid med for eksempel mennesker som må ut av arbeidslivet av en eller annen grunn. Disse kan kanskje få en hverdag der de blir anerkjent som frivillig og de kan få mulighet til en aktivitet. Samarbeid med flyktige hjelpen eller andre organisasjoner i forbindelse med flerkulturelle møtesteder. Man er som samfunn inne i en hverdag hvor sosiale medier er en stor del av vårt liv, kanskje skal man som kirke ta i bruk sosiale medier for å lage møtesteder på nettet i regi av den lokale kirke. DNK utfordret seg selv og hadde mange kreative innslag på sosial medier i Koronakisen som startet mars 2020. DNK har en landsdekkende nettkirke. (nettkirken.no) som er til benyttelse for hele den norske befolkning. her kan mennesker ta kontakt og få samtale med prest og diakon.

Nettstedet frivillig.no ble opprettet i 2015 av frivillig Norge. Der kan en legge inn sine behov for frivillige til sine aktiviteter. Noen menigheter bruker blomstringssamtale hvor de som melder seg som frivillig for en samtale med en av de ansatte i kirken for å finne den rett oppgaven og at den frivillige skal føle seg sett og inkludert og tatt på alvor. At den frivillige da får mulighet til å være med på det den har lyst til å engasjere seg i ikke bare bli satt til det

om er et behov fra kirkens side Folkestad beskriver dette som indre og ytre motivasjon.(Ibid). SMK har de vært gode til å gå ut og treffe folk og bygge relasjoner. D8 sier:

Hos oss i SMK er vi bevisst på det å være synlig. Vi steiker vafler, koker kaffe, og tar med oss ut der vi vet vi treffer nordmenn. Det kan være på studiesteder, skipsbesøk, sykehus, på stranden, norske bedrifter og norske klubber.

Å tenke nytt og å fornye seg kan være både en krevende og en spennende prosess. Ved at diakonien beveger seg ut, kan mennesker inviteres inn og relasjoner kan bygges. Derfra kan det inviteres inn i menighetens felleskap. D9 sier: «Vi må ut for å møte folk i nærmiljøet; på sykehjem, studieplasser, strikkekafeer. Bygge relasjoner. Gjøre oss som kirke synlige. La mennesker får møte oss.»

Det å gi seg selv lov til å prøve og feile er viktig. Det samme er det å ha tro på egen ideer og tiltak selv etter å ha møtt kommentar som 'det har vi prøvd før' eller 'det virker ikke'. Det er viktig å være lydhør for andres meninger, men tid, sted og personer forandres og det gjør også tiltakene. Det som ikke fungerte for noen år siden, kan kanskje fungere i dag, i en annen setting og med andre mennesker involverte. Menighet og menighetsliv er som en levende organisme som hele tiden er i bevegelse og hele tiden påvirkes og preges av de mennesker som er i miljøet, og av samfunnets samtidige bevegelse. Kirkebygget skal oppleves som åpent og inviterende på alle plan, både til Gudstjeneste og stillhet, og til andre former for fellesskap. Det handler om å sette fokus på det som samler og bygger gode relasjoner (Mosdøl, 2011, s.154). I rapporten «Metodiske overveielser» peker Korslien og Notland på metoder som kan tas i bruk i det diakonale arbeidet. De påpeker viktigheten av å være kritisk og å lete etter metoder som gjør de forskjellige tiltak gjennomførbare for den enkelte diakon og frivillig. Det er også sentralt at den enkelte ser sine egne fordommer i møte med stigmatiserte grupper eller enkeltpersoner. Og at hver enkelt får redskaper til å endre fordommer der det trengs, og til å arbeide med seg selv på andre områder. I det diakonale arbeidet skal vi se, og lete etter, muligheter som fremmer og myndiggjør diakonal praksis. (Korslien og Notland, 2011; s. 23) Mange sier kanskje nei når de blir spurt om frivillighet for oppgaven kan være ukjent og vedkomne føler seg fremmed for oppgaven, da er det let å si nei. Men får den frivillige god opplæring og går sammen med en som er trygg på oppgaven kan det for den frivillige vær lettere å si ja.

Det er skrevet og forsket mye på ledelse og hvordan bli en god leder, dette avsnittet er ikke en fordypning i ledelse, men ment til å belyse viktigheten av å være god og nær leder i et diakonalt lavterskeltilbud. I diakonale tiltak er det ofte nødvendig med gode frivillige. Det er viktig at de frivillige blir sett og ivaretatt og at tilbud som er i kirkens regi blir etterfulgt av de visjoner og retnings linjer som kirken har. For at tiltakene skal bli vellykket er det to ord som er viktige, det er styring og ledelse. Det er viktig å vite hvor diakonien vil med tiltaket og hvem det er for, hva målet formålet er. Og hvordan komme ditt. Som leder av tiltaket er lederen ansvarlig for strategi, økonomi, sammen med de frivillige vite hva en vil med tiltaket, og sørge for resultater. Lederen har en viktig oppgave å se og verdsette de frivillige som gir av sin fritid. (Fauske, 2003, s. 91). Fauske sier vider det er viktig det å se og bekrefte de frivillige og dyktiggjøre og eventuelt kurse dem i den oppgavene skal inn i. Det å vite hva en skal og hva som forventes av den enkelte skaper trygghet både hos den enkelte og hos diakonen. Klar arbeidsfordeling og klare oppgaver gjør det forutsigbart for de ansatte og de frivillige. Diakonen skal lede menighetens diakontjeneste og ha medansvar for å rekruttere og veilede frivillige medarbeidere (Jordheim, 2011, s.13). Sirris og Sporheim sier i sin artikkel om modell for ledelse, som inneholder 4 punkter:

1. Utvikle identitet og skape verdibevisssthet.
2. Styre og administrere
3. Lede og mobilisere
4. Gjøre

Sirris og Sporheim peker på at mange menigheter mangler en helhetstenkning. Det er mer fokus på det å rekruttere en det å følge opp frivillige. (Sirris og Sporheim. 2018). Man kan spørre seg om det hadde vært lettere å nå ut i lokalsamfunnet dersom man ble bedre til å følge opp frivillige. Det vil kanskje fort ryktes i lokalsamfunnet om menigheten har rykte på seg for å ivareta sine frivillige på en god måte. Det kan være noe å ta med seg inn i neste punkt.

5.6 Hvordan nå ut i lokalsamfunnet

Nyland sier: Vi må være der mennesker er, ikke der vi ønsker de skulle være. (Nyland, 2007).

Det at folk bor på samme sted betyr ikke at de har et fellesskap. Men det faktum at de har stedet til felles kan i nærmiljøet føre til noe positivt. Når det ikke er så mange mennesker å ta

av må man lære seg å fungere sammen selv om man ikke ville ha gjort det om det var et sted med flere å velge blant. Forbindelsene mellom folk som bor på samme sted kan være både positive og negative. Selv om folk er forskjellige er det vist at folk kan stå samlet i enkeltsaker i nærmiljøet. Slik samling gir ofte en følelse av felleskap og tilhørighet. Skal man leve et liv i felleskap med andre handler det derfor både om å gi og å motta i relasjonen (Berg, 2016. s.38).

Kirkerådet utfordrer menigheten til å «... delta aktivt med å styrke felleskapet og nettverket generelt i lokalsamfunnet» (Kirkerådet 2008, s. 18). Som folkekirke skal vi ha plass til alle. D1 sier:

Vi er mennesker [og] det er veldig viktig at vi er sammen. Det er mange ensomme der ute. Vennskap, tenk på hva det betyr. Å skape relasjoner er noe som motiverer meg.

Korslien peker på at det er viktig at Kirken er oppmerksom på tiden den til enhver tid eksisterer i, og at den ser de mulighetene det gir i forhold til delaktighet og medansvar. Kirken må se menneskene og deres samfunnsmessige utfordringer og ta det på alvor. Fellesskapet kan inkludere, men det kan også overse. Diakonien skal være der få eller ingen andre bryr seg. Spørsmålet blir da hvem det er i lokalsamfunnet som mangler felleskap. Da må det ikke bare tenkes egen kjernemenighet, men hele lokalsamfunnet (Korslien, 2009; s. 92).

Det å bygge lavterskeltilbud kommer også inn under det å samarbeide på tvers av forskjellige organisasjoner i nærmiljøet. Kommunene kan kanskje gi verdifull informasjon som gjør det lettere og starte et lavterskeltilbud. Er det flere som arbeider med den samme målgruppen og på tvers av organisasjonene kan man dra nytte av hverandres kunnskaper. Samtidig blir det da fler medarbeidere å spille på. Jordheim sier at det er viktig å være klar over egne fordommer og forutinntatthet så man ikke overkjører hverandre med egne ideer og løsninger, men i stedet samarbeider om å skape rom for de beste løsninger og endringer både for brukere og medarbeidere. Slike endringer kan kanskje bidra til å skape forandring og håp i menneskers liv (Jordheim, 2011; s. 14.). Eksempelet fra en lørdag på SMK kan kanskje brukes som modell og overføres til et norsk lokalsamfunn og den lokale kirke.

Jeg elsker lørdagen på SMK, det er noe magisk med det felleskapet. Her vises mangfoldet. Mennesker som har ekstra store utfordringer psykisk, fysisk, de lukter, er skitne, men de blir inkludert i felleskapet. Bryllupsgjester og brudepar,

småbarnsmødre, studenter, turister; her samles folk for å spise en 'kjedelig' lørdagsgrøt, hvor felleskapet kanskje betyr mer en grøten; det er magisk, det yrer av liv; dette felleskapet er unikt på tvers av generasjoner, på tvers av livssituasjon, på tvers av sorg og glede. D9

Kommer man som en kirkelig ansatt inn i SMK på en lørdag under lørdagsgrøten vil man kanskje etter et raskt overblikk tenke at dette er et streif av Himmel på jord - mennesker som kommer sammen med mange forskjellige forventinger. Disse menneskene har et felleskap i lørdagsgrøten og de er en del av et lørdagsgrøt felleskapet. For noen utgjør fellesskapet under lørdagsgrøten et av lykke-momentene i livet deres, akkurat som brudeparet på vei inn i kringen opplever den lykkeligste dagen. For andre er kanskje dette det eneste måltid mat de får den dagen, og for atter andre er det en mulighet til å lære barna sine noe om norsk kultur og norsk språk. Dette kan være et eksempel til å starte et lavterskeltilbud i DNK. Det som er fint med ris(grøt) er at mange kulturer bruker ris daglig som en del av sitt måltidet, dermed kan det å invitere til risgrøt bli et lavterskeltilbud som kan romme mangfoldet av kultur og nasjonaliteter i nærmiljø og bidra til et tilbud på tvers av generasjoner. For mange kulturer kan risgrøt i Norge skape en trygghet og en følelse av noe kjent som gjør det enklere for flerkulturelle og komme til arrangementet. Som referat til tidligere oppgaven hvor nordmenn som får servert vaffel på SMK .

Ofte har en sak flere sider. Det forteller Angell om i sin rapport om SMK. Dette fra den samme kirken som D9 referer til:

Då eg skulle finna ein stad å setja meg, gjekk eg med brettet mitt gjennom leseværelset og ut. Eg såg ikkje eit ledig bord verken inne på leseværelset eller ute. To stader ute sat det berre ein person ved bordet. Eg spurde om det var ledig der, men begge plassane fekk eg nei. (...) eg kjende meg litt flat eller brydd. Det var inga god kjensle. Inne i biblioteket fann eg meg plass(...) Då kan du oppleva borda med menneske som sosialt ekskluderande, på tilsvarande måte som du kan oppleva når du opplever deg på utsida av ein klikk som du skulle ynskje opna seg (Angel, s. 30).

Her beskriver Angel det motsatte av å bli inkludert. Man kan tenke seg at han i den situasjonen følte lite av 'Himmel-på-jord-streifet'. I stedet følte han seg utilpass og

ekskludert. Dette skjer i overalt i samfunnet vårt hvor folk samles, og det skjer i menigheten våre. Det kan være grunner til at han ikke fikk plass ved bordene, men her vises en holdning som ikke den diakonale kirken eller de ansatte ikke sier seg enige i. Man kan stille spørsmålet hvordan kan SMK signaliseres hvilke holdninger som ønskes på arrangementet? Hoonet sier det å føle seg overflødig og oversett når man er i et rom kan påvirke den enkelte og skade ens selverd. Vider sier Honneth at følelsen av å være sosial akseptert i felleskapet er viktig. (Honneth, 2008, s 140-141).

Fire av informantene påpeker at arrangementene i kirkens regi ikke alltid behøver å holdes i kirken eller menighetshuset. I boken kirke nå står det. «kirkens felleskap kan derfor aldri være seg selv nok men er et felleskap i verden og for verden. (Dietrich, 2011). Man må tenke forskjellige rom. Det kan være ute i naturen, på fotballbanen, i nøytrale lokaler, på torget. Man må tenke andre former og være sammen på. I analyse kapitlet referer D5 at informanten har laget en bønnesti som tar en time å gå. Han har lagt ut poster med forskjellige bibelsteder, dikt og bønner til meditasjon. Han sier her kan jeg invitere venner med på tur noen ganger bare går vi på en vanlig tur andre ganger mediterer vi. «Her kan vi gå taus, ordlaus og uten krav.» D5. D6 som tidligere var diakon startet sin egen bokhandel hvor hun selger bøker med religiøst innhold. her kommer mennesker direkte inn fra gaten med en bønnelapp som de legger i en bønnekrukke hun har i butikken, flere ganger om dagen går innehaveren av butikken og legger hånden på krukken og velsigner lappene. Også andre som er i butikken legger hånden på krukken og ber. De to siste gangene har det vært nær 500 lapper i krukken, dette forteller om et stort behov og et tilbud som er lett å komme til krever ikke noe, forventer ikke noe.. Flere eksempler fra Informantene ligger som et eget vedlegg. I Rapporten Liv i mangfoldig tjeneste uttrykkes det at diakonien i noen tilfeller ofte blir fjernt fra det som mennesker har behov for, og det som er den reell situasjon. Utfallet av dette blir at prosjektet dør ut. (Lutherske Verdensforbund, 2013, s.17)

6 KONKLUSJON OG UTBLIKK

De fleste opplever små eller store utfordringer i hverdagen noen opplever større hendelser som arbeidsledighet, samlivsbrudd, ensomhet eller rusproblemer. da kan det for noen være vanskelig å opprettholde kontakten til menneskene rundt en, så som familie, venner eller folk i lokal-miljøet. Noen opplever også at faktorer som en ustabil oppvekst eller mobbing har

gjort det vanskelig for dem å inngå i sosiale fellesskaper. Diakoniplanen sier at diakonien skal være til hjelp og støtte for utsatte gruppene, «der få eller ingen bryr seg» Kirkerådet (2008), det vil si de grupper av mennesker som av en eller annen grunn har vanskelig for å inngå i blant annet sosiale fellesskap. Her kan den organiserte diakoni på vegne av menigheten komme inn med lavterskeltilbud i form av for eksempel måltidsfellesskap, møtesteder, selvhjelpsgrupper, sorggrupper ved samlivsbrudd, sorg, Underlid, Dyregrov og Thuen fokuserer på hvordan hjelperen, i dette tilfelle diakonen, kan møte noen av disse utfordringene med kunnskap kompetanse, empati og omsorg (Underlid, Dyregrov og Thuen, 2016, s. 231), og dermed være det kompetente personale som er en nødvendighet for at et sosialt tilbud skal kunne ses på som et lavterskeltilbud (jvnfør definisjonen av 'lavterskeltilbud')... Det å invitere til et lavterskeltilbud skal gjøres med varsomhet når det gjelder utsatte grupper og mennesker i krise. Hjelperne må være tydelige men ikke invaderende. Brukernes grenser må ses og respekteres. Det skal legges igjen en usynlig stykke nåde på trappen, som mennesker kan finne når diakonen har gått.

Begrepet lavterskeltilbud er ofte forbundet med tilbud til mennesker med sosiale utfordringer som rus eller psykisk helse. Som nevnt innledningsvis er dette kanskje derfor et negativt ladet ord. Så i starten tenkte jeg at tilbudene burde kalles noe annet, men begrepet er i senere tid godt forankret i samfunnet og de fleste vet og forstår hva et lavterskeltilbud er. Jeg ønsker som diakonimedarbeider å stå inne for det som kirken og diakoniplanen pålegger meg. Videre ønsker jeg å være der få eller ingen bryr seg. Ved å bruke begrepet lavterskel mener jeg at man signaliserer at alle mennesker blir akseptert og at man er med på å bryte ned stigma. Jo oftere et ord blir brukt jo mer vanlig og dagligdags blir det.

6.1. Funn

I arbeide med analyse av det empiriske materiale har jeg lagt vekt på informantenes beskrivelser og tanker rundt problemstillingen. «å bygge inkluderende fellesskap , hvordan kan en menighet utvikle lavterskeltilbud.»

Ut fra analysen vil jeg trekke frem punkter som man ser kan bidra til å belyse problemstillingen. og fremme en brede i av mennesker som viser folkekirkens oppdrag, og som kan føre til Kirkens visjon om å skape «himmel på jord» for enkelt mennesker og grupper ved å tilrettelegge for lavterskeltilbud.

Man må lytte til å se det enkelte menneske, slik, som Jesus elsket menneske, Man må spør slik som Jesus gjorde hva vil du jeg skal gjøre for deg. (Lukas18.41). Man må bidra til en bredde av folk i menigheten vi er jo en folkekirke. Man må være nær livet, å møte mennesker der de er i sin hverdag ikke der vi som menighet ønsket skule være.

Man må ut av kontorer og treffe mennesker der de oppholder seg, i lokalmiljøet på kafeer, torg, ved å delta på andre sine arrangementer, man må samarbeide med andre aktører som på tvers av organisasjon når man arbeider med de samme gruppene.

Menneskene i lokalmiljøet må vite hvem som er ansatt i kirken, ved å bygge relasjoner og bli kjent med mennesker blir kanskje terskel for å ta kontakt og forholde seg til kirken. Tilhørighet handler om relasjoner. For å starte lavterskeltilbud er man avhengig av frivillighet, ny forskning viser at frivillige er opptatt av hva frivilligheten kan gi meg. «What's in it for me?». (Sirris og Sporheim 2018). Som ansatt i kirken skal man lytte til disse behovene jeg mener det blir både inspirerende og utviklende og de frivillige får et eierskap til prosjektet som gjør at det å være frivillig blir lystbetont.

Litteraturliste

Allardt, E. I. *Att ha, att älska, att vara*. Lund: Argos Forlag, 1975.

Alvesson, M. og Skoldberg, K. *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. (2. utg). Lund: Studentlitteratur, 2008.

Berg, N. G. «Lokalsamfunn som sted - hvordan forstå tilknytning til bosted?» I: Villa, M. og Haugen, M. S. (red.). *Lokalsamfunn*. Oslo: Cappelen Damm, 2016.

Brunstad, P. O. *Seierens melankoli: et kulturanalytisk essay*. Oslo: Gyldendal Akademisk Forlag, 2003.

Den norske kirke, Kirkerådet. *Den norske kirkes identitet og oppdrag. Uttalelse fra Kirkemøtet 2004*. Oslo: Kirkerådet, 2004.

Den norske kirke. *Inkluderende menighet - for og med alle*. Hentet 16. mars 2020 fra <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/diakoni-og-samfunnsansvar/inkluderende-menighet---for-og-med-alle/>.

Det Lutherske Verdensforbund. *Diakoni i kontekst*. Geneve: Det lutherske verdensforbund, 2009.

Det Lutherske Verdensforbund. *Liv i mangfoldige fellesskap - Om å fornye diakonien i europeiske lokalsamfunn*. Geneve: Det lutherske verdensforbund, 2013.

Dietrich, S. «Diakonitjenesten i Den norske kirke i et økumenisk perspektiv» I: Johannessen, K., I., Jordheim, K., Korslien, K., K. (red.). *Diakoni - en kritisk lesebok*. Trondheim: Tapir forlag, 2009.

Dietrich, S. «Jeg tror på de helliges fellesskap. Teologiske refleksjoner rundt kirken som fellesskap.» I: Dietrich, S., Dokka, T. S., Hegstad, H. (red.). *Kirke nå. Den norske kirke som evangelisk-luthersk kirke*. Trondheim: Tapir forlag, 2011.

Fauske, A.-K. *Mer enn ord - ungdomsdiakoni i praksis*. Oslo: IKO-Forlaget, 2003.

Fretheim, K. (red.). *Ansatte og frivillige endringer i den Den Norske kirke*. Oslo: IKO - forlaget, 2014.

- Folkestad, B., Fladmoe, A., Sivesind, K. H. og Eimhjellen, I. *Endringer i frivillig innsats Norge i et skandinavisk perspektiv*. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2018.
- Haugen, M. S. og Villa, M. «Lokalsamfunn i perspektiv» I: Villa, M. og Haugen, M. S. (red.). *Lokalsamfunn*. Oslo: Cappelen Damm, 2016.
- Hegstad, H. *Kirke i forandring tilhørighet og mangfold i Den norske kirke*. Oslo: Luther forlag, 1999.
- Hegstad, H. *Den virkelige kirke - Bidrag til ekklesiologien*. Trondheim, Tapir Akademisk Forlag, 2009.
- Honneth, A. *Kampen om anerkjennelse*. Oslo: Pax Forlag, 2008.
- Hvale, R. *Hva er det som kjennetegner de frivillige i Den norske kirke som tar hovedansvar for oppgaver?* Mastergradsavhandling, R. Hvale, 2018.
- Hvalvik, R. *Den fremmede: bibelske perspektiver på gjestfrihet og det å være fremmed*. Oslo: Credo, 1994.
- Johannesen, A., Tufte, P.A. og Christoffersen, L. *Introduksjon til samfunnsvitenskaplig metode*. Oslo: Abstraktforlag, 2016.
- Jordheim, K. «Diakon i ulike kontekster - praksisrelaterte erfaringer» I: Dietrich, S., Korslien, K. K., Nordstokke, K., *Diakonen - kall og profesjon* Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, 2011.
- Kirkerådet. *Plan for diakoni i Den norske kirke*. Oslo: Kirkerådet, Den norske kirke, 2008.
- Kleven, T. A. *Innføring i pedagogisk forskningsmetode. En hjelp til kritisk tolkning og vurdering*. Oslo: Unipub forlag, 2002.
- Kvale, S. og Brinkmann, S. *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Oslo: Gyldendal Norske forlag, 2017.
- Korslien, K. «Anerkjennelsens plass i diakonien» I: K. I. Johannessen, K. Jordheim, K. K. Korslien (red.). *Diakoni - en kritisk lesebok*. Trondheim: Tapir forlag, 2009.

- Korslien, K. K.. Conviviality, Diakonia and Gender. I S. Dietrich, K. Jørgensen, K. K. Korslien & K. Nordstokke (Red.), *Diakonia in a gender perspective* (s. 108-117). Oxford: Regnum, 2016.
- Korslien, K. K. og Notland, A. «Metodiske overveielser i diakonalt arbeid.» I Dietrich, S., Korslien, K. K., Nordstokke, K., *Diakonen - kall og profesjon* Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, 2011.
- Mosdøl, H. O. *Hiawatha av Kragerø: Menighetsutvikling i folkekirken: impulser fra Sjømannskirken*. Oslo: Verbum, 2008.
- Mosdøl, H. O. *Ingen blir frelst på pulverkaffe og Mariekjeks - en smørbrødtype fra Sjømannskirken*. Oslo: IKO-forlag, 2011.
- Nordstokke, K. *Tjeneste i verdens hverdag*. Bergen: Den norske sjømannsmisjon / Norsk kirke i utlandet, 1999
- Nyland, K. B. (2007). *Tolk & Tjener: et bidrag til Sjømannskirkens selvforståelse og brukerforståelse*. Bergen: Sjømannskirken / Norsk kirke i utlandet, 2007
- Repstad, P. *Hva er sosiologi*. Oslo: Universitetsforlaget, 2007.
- Rodal, J. og Frank, K. *Psykologer i kommunene - barrierer og tiltak for økt rekruttering*. Oslo: Helsedirektoratet, 2008
- Sirris, S. *Hvordan lede frivillige i kirken? Verdibasert og praksisorientert modell for kirkelig frivillig ledelse*. Oslo: Diakonhjemmet Høgskole. Artikkel. *Scandinavian Journal for Leadership & Theology*, 2015
- Sirris, S. og Sporsheim, A. *Frie og villige? Ansatte som frivillighetsledere i Den norske kirke*. Oslo: Artikkel, *Tidsskrift for praktisk teologi*, 2018
- Thagaard, T. *Systematikk og innlevelse*. 4. utg. Bergen: Fagbokforlaget, 2013.
- Underlid, K., Dyregrov, K. og Thuen, F. (red.). *Krevende livserfaringer og psykisk helse*. Oslo: Cappelen Damm Akademiske Forlag, 2016.
- Vegge, A. S. «...når vi jobber i denne kirken, blir vi lukket inn i mange menneskers liv - om sjelesorg i menigheten» Mastergradsavhandling, A. S. Vegge, 2015.

Vedlegg 1 - Informasjonsskriv og samtykke erklæring

Informasjonsskriv og samtykkeerklæring til informanten.

Forespørsel om å delta i intervju i forbindelse med en masteroppgave.

Jeg er masterstudent i diakoni ved VID i Oslo (tidligere Diakonhjemmet) og Menighetsfakultetet, og har akkurat startet min master oppgave. Tittelen for oppgaven er «Hverdagsmenigheten», felleskapets betydning og «lavterskel tilbud i kirken» Problemformulering er. Å bygge inkluderende felleskap. Hvordan kan menigheten utvikle lavterskeltilbud.

Jeg ønsker med dette å få innblikk i lavterskeltilbud både Norge og utenlands. Hvordan kan vi i menighetene hjemme dra nytte av diakonien i Sjømannskirkene og kan diakonien i Sjømannskirken kan gjøre bruk av diakonien i Den norske kirke?

Spørsmålene du får er om hverdagen i din kirke og erfaringer du har gjort som diakon, frivillig, prest, og hvilke opplevelser og tanker du har om lavterskeltilbud. Jeg ønsker å ta opptak med diktafon under intervjuet, og ønsker å kunne notere underveis. Intervjuet vil vare i ca tretti til førtifem minutter. Vi avtaler tid og møtested som er best egnet for deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruka opplysningene om deg til det formålet jeg har fortalt om i dette skrivet. Opplysningene blir behandla konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Du har mulighet til å trekke deg underveis. Du behøver ikke gi noe nærmere forklaring hvorfor du trekker deg. Det er frivillig å være med, det er du som bestemmer. Velger du å trekke deg vil alle innsamlede data som du har gitt bli anonymisert og slettet. Du har mulighet til å få utlevert en kopi av dine personopplysninger, personvernombudet eller Datatilsynet kan også kontaktes ved klage se adresse nedenfor. Så lenge du kan identifiseres i datamateriale, har du rett til å få innsyn i hvilke personopplysninger som er registret om deg,

Det er bare jeg som student og min veileder som vil ha tilgang til opplysningane. Navn og kontakt opplysningene dine vil bli erstatta med ein kode som blir lagra på egen navneliste skilt ut frå anna data. Lagra datamateriale blir kryptert. Opplysninger om deg som deltar blir anonymisert i oppgaven.

-å få slettet personopplysninger om deg.

-å få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportbilitet) og

å sende en klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er evaluert og resultat foreligger, dvs. innen 01.07.2020

Hvor kan jeg finne ut mer?

Om du har spørsmål til studien, eller ønsker å bruke dine rettar, ta kontakt med:

VID vitenskapelige høgskole ved student Liv Helene Austbø, telefon:40 22 12 13 eller e-post:

lhaustbo@me.com og prosjektansvarleg/ veileder Kari Jordheim e-post:

kari.Jordheim@vid.no eller telefon: 22 45 17 97

VID vitenskapelige høgskole sitt personvernombud: Nancy Yue Liu.

NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på e-post (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Syntes du dette kan være spennende og du kan tenke deg å være med på intervjuet, ønsker jeg du skriver under på samtykkeklæringen og sender til meg.

Med hilsen

Liv Helene Austbø,

Bøveien 183, 4170 Randaberg

Prosjektansvarleg Eventuelt student

(Forskar/veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet ”Å bygge inkluderende felleskap, hvordan kan en menighet utvikle lavterskeltilbud.”, og har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Jeg gir samtykker til at mine opplysninger blir behandlet frem til prosjektet er avsluttet, ca. 01.07.2020.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2 - Intervjuguide pr 20 mai

Konkret erfaring med lavterskeltilbud. Felleskap

- I hvilken sammenheng har du ledet lavterskeltilbud.
- Hvem har deltatt på lavterskel tilbudene? Beskrivelse av gruppe.
- Hva innebærer lavterskel tilbud slik du ser det?
- Hva skiller lavterskeltilbud fra andre typer felleskap i kirken?
- Hva slags ovebevisning, tanker, teori bygger du på i arbeidet med felleskap, lavterskel på?
- Hvor viktig er den åndelige dimensjonen på et lavterskel tilbud Hvorfor/hvorfor ikke?
- Begrunnelse for lavterskel som diakonalt tiltak?
- Hvorfor driver du med lavterskel tilbud?
- Kan lavterskeltilbud følge opp de fire arbeidsområdene i diakoniplanen? Tjenende, inkluderende, vern av skaperverket, evangeliet i handling, i såfall hvordan?
- Ser du noen spesielle utfordringer ved å arrangere lavterskel som et diakonalt tiltak? Praktisk eller annet?
- Har du noen tanker om hvordan man kan møte disse utfordringene? Hvordan tenker du kirken, menigheten kan bygge flere og mer lavterskel tilbud? Har du konkrete tanker og idéer til hvordan dette kan gjøres?
- Bør menigheten har mer slike tilbud og tilby?
- Hvordan kan kirken bli mer synlig og gjestfrie?
- Har du som diakon samarbeid med andre organisasjoner i lokalsamfunnet?